

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa lokakuussa 2004 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuuden perustamisesta tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus korvaa Tadžikistanin osalta Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä tehdyn kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen.

Euroopan yhteisön ja Tadžikistanin välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli niin sanottu sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan.

Sopimuksen tavoitteena on tukea Tadžikistanin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sekä sen pyrkimyksiä lujittaa demokratiaansa, kehittää talouttaan ja saattaa loppuun markkinatalouteen siirtymisen; kehittää osapuolten välisiä poliittisia suhteita; edistää osapuolten välistä kauppaa ja investointeja erityisesti energia- ja vesialoilla sekä luoda perusta lainsäädännön, talouden, siviilialojen, sosiaali- ja rahoitusalan sekä tieteen, teollisuuden, teknologian sekä kulttuuriyhteistyölle.

Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen. Laki ehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto.....	3
2. Nykytila.....	3
2.1. Euroopan yhteisön ja Tadžikistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet... 3	3
2.2. Suomen ja Tadžikistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet	3
2.3. Nykytilan arviointi.....	4
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	4
4. Esityksen vaikutukset	4
4.1. Taloudelliset vaikutukset	4
4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan	4
4.3. Ympäristövaikutukset	4
4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	5
5. Asian valmistelu.....	5
5.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa	5
5.2. Asian kansallinen valmistelu.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	6
1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	6
2. Lakiehdotuksen perustelut.....	17
3. Voimaantulo.....	17
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	18
4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	18
4.2. Käsittelyjärjestys	20
LAKIEHDOTUS	21
Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	21
SOPIMUSTEKSTI	22
Liite I Viitteellinen luettelo etuuksista, jotka Tadžikistanin tasavalta myöntää itse- näisille valtioille 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti.	54
Liite II Sopimuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaiset yhteisön varaumat.	55
Liite III Sopimuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut rahoituspalvelut.	56
Liite VI Sopimuksen 39 artiklassa tarkoitetut immateriaalioikeuksia, teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevat yleissopimukset.	58
Pöytäkirja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa.	59

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat vuodesta 1994 lukien tehneet kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia Neuvostoliiton hajotessa syntyneiden uusien itsenäisten valtioiden kanssa. Sopimukset ovat jaetun toimivaltan sopimuksia eli niin sanottuja sekasopimuksia, jotka sisältävät sekä yhteisön että jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Kauppapoliittisten määräysten osalta yhteisön toimivalta on yksinomainen. Useat muut sopimuksen kattamat yhteistyöalat sen sijaan sisältävät myös jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvia asioita. Sopimukset edellyttävät sekä yhteisön että jäsenmaiden hyväksymistä.

Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuuden perustamisesta tehdyn kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (jäljempänä kumppanuus- ja yhteistyösopimus) on tarkoitus korvata Brysselissä 18 päivänä joulukuuta 1989 allekirjoitettu ja 1 päivänä huhtikuuta 1990 voimaan tullut Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä tehty kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskeva sopimus.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tavoitteena on tukea Tadžikistanin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sekä sen pyrkimyksiä lujittaa demokratiaansa, kehittää talouttaan ja saattaa loppuun markkinatalouteen siirtymisen; kehittää osapuolten välisiä poliittisia suhteita; edistää osapuolten välistä kauppaa ja investointeja erityisesti energia- ja vesialoilla sekä luoda perusta lainsäädännön, talouden, siviilialojen, sosiaali- ja rahoitusalan sekä tieteen, teollisuuden, teknologian sekä kulttuuriyhteistyölle. Sopimuksella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

2. Nykytila

2.1. Euroopan yhteisön ja Tadžikistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet

Brysselissä allekirjoitettiin 18 päivänä jou-

lukuuta 1989 Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä tehty kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskeva sopimus, joka tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1990.

Osapuolten välisten kauppasuhteiden kehittyminen haluttiin varmistaa jo ennen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen voimaantuloa Euroopan yhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Tadžikistanin tasavallan väliaikaisella sopimuksella kaupasta ja kaupan liitännäistoimenpiteistä (EUVL L 340, 16.11.2004, s. 1). Sopimus allekirjoitettiin 11 päivänä lokakuuta 2004 Luxemburgissa ja se tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2005. Väliaikainen sopimus kaupasta ja kaupan liitännäistoimenpiteistä korvaa Tadžikistanin ja yhteisön välisten suhteiden osalta Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton välillä tehdyn kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen 2 artiklan, 3 artiklan, sen neljättä luetelmakohtaa lukuun ottamatta, sekä 4-16 artiklan.

Euroopan yhteisön ja Tadžikistanin väliset kauppasuhteet ovat vähäiset. Vuonna 2003 tuonnin arvo Tadžikistanista Euroopan yhteisön alueelle oli 200 miljoonaa euroa. Yli puolet tuonnista koostui maataloustuotteista. Euroopan yhteisön vienti Tadžikistaniin oli vuonna 2003 arvoltaan 100 miljoonaa euroa. Viennistä 20 prosenttia koostui maataloustuotteista, 10 prosenttia koneista ja 10 prosenttia kemianteollisuuden tuotteista.

2.2. Suomen ja Tadžikistanin väliset sopimus- ja kauppasuhteet

Suomen ja Tadžikistanin välillä ei ole kahdenvälisiä sopimuksia.

Suomen ja Tadžikistanin välinen kauppa on hyvin vähäistä. Vuonna 2004 Suomen viennin arvo Tadžikistaniin oli vain 944 900 euroa. Tuontia Tadžikistanista ei ollut juuri lainkaan. Paperi ja pahvi olivat tärkein viennituote runsaan neljänneksen osuudella koko viennistä.

2.3. Nykytilan arviointi

Suomen suhteiden järjestämistä Tadžikistaniin Euroopan unionin puitteissa tehtävällä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tadžikistanin kanssa tehty kumppanuus- ja yhteistyösopimus on varsin samankaltainen sekä rakenteensa että sisältönsä puolesta kuin Euroopan yhteisöjen muiden IVY-maiden kanssa tehdyt kumppanuus- ja yhteistyösopimukset. Erona aiempiin sopimuksiin on, että tämä sopimus sisältää myös lausekkeita terrorismin ja joukkotuhoaseiden torjumisesta.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus sisältää kolme pääosastoa:

- Poliittinen vuoropuhelu, joka voi käsittää sisäpoliittista ja alueellista tilannetta, terrorismin vastaista yhteistyötä, joukkotuhoaseiden poistamista ja laitonta asekauppaa sekä huumekauppaa;

- eri alojen yhteistyö; muun muassa sosiaalinen ja taloudellinen yhteistyö, rahoitus- ja kaupallinen yhteistyö, tiedeyhteistyö, tieto- ja teknologiayhteiskunta, kulttuuri- ja opetusala, julkishallinto ja lainsäädäntöyhteistyö. Demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä laittomien toimien ja laittoman maahanmuuton ehkäiseminen kuuluvat myös yhteistyöaloihin;

- tavarakauppaa ja palveluja sekä kauppaa ja investointeja koskevat määräykset.

Sopimuksen tavoitteena on tukea Tadžikistanin itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sekä sen pyrkimyksiä lujittaa demokratiaansa, kehittää talouttaan ja saattaa loppuun markkinatalouteen siirtyminen; kehittää sopimuspuolten välisiä poliittisia suhteita; edistää sopimuspuolten välistä kauppaa ja investointeja erityisesti energia- ja vesialoilla sekä luoda perusta lainsäädännön, talouden, siviilialojen, sosiaali- ja rahoitusalan sekä tieteen, teollisuuden, teknologian sekä kulttuuriyhteistyölle.

Sopimuksen kauppaoissa osapuolet myöntävät toisilleen suosituukskohtelun sopimuksessa mainituilla aloilla. Sopimuksessa

on yksipuolista keskeyttämistä koskeva lauseke, jota voidaan soveltaa silloin, kun jokin sopimuksen tärkeää osaa ei noudateta. Tällaisia ovat esimerkiksi demokratian, ihmisoikeuksien ja markkinatalouden periaatteiden kunnioittaminen.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksella ei ole Suomelle välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Komission ehdotuksen mukaan sopimuksella ei ole vaikutusta myöskään yhteisön talousarvioon. Suomen kannalta kumppanuussopimus mone n eri alan kattavana sopimuksena luo mahdollisuuden kehittää Suomen ja Tadžikistanin välistä kauppaa ja muuta yhteistyötä.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Sopimuksella ei ole vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Sopimuksella perustetavasta yhteistyöneuvostosta ja virkamiestason kokouksista johtuvat vähäiset tehtävät suoritetaan olemassa olevien voimavarojen puitteissa.

4.3. Ympäristövaikutukset

Sopimuksen mukaan Tadžikistan pyrkii varmistamaan, että sen lainsäädäntö yhtenäistetään vähitellen yhteisön lainsäädäntöön. Alueina, joilla lainsäädäntöjen lähentämiseen erityisesti pyritään, mainitaan ympäristö. Kaivostoimintaan liittyvässä yhteistyössä keskitytään muun ohella ympäristönsuojelua koskevan lainsäädännön antamiseen ja täytäntöönpanoon. Energiaa koskevassa yhteistyössä keskitytään muun ohella energian jakelun parantamiseen taloudellisesti ja ympäristöystävällisesti, energiansäästön ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä energiatehokkuutta ja siihen liittyviä ympäristönäkökohtia koskevan energiaperuskirjan pöytäkirjan täytäntöönpanoon. Sopimus sisältää myös erityisen ympäristöä ja terveyttä koskevan määräyksen, jonka mukaan osapuolet kehittävät ja lujittavat ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua koskevaa yhteis-

työtään. Yhteistyön tavoitteena on ympäristön suojeleminen ja kaikenlaisen pilaantumisen ehkäiseminen sopimuksessa erityisesti mainituilla aloilla. Yhteistyö ympäristön alalla on omiaan edistämään ympäristönsuojelua Tadžikistanissa.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus tarjoaa puitteet sopimuspuolten väliselle poliittiselle vuoropuhelulle, edistää ja lujittaa yhteisön ja Tadžikistanin välistä lähentymistä sekä edesauttaa poliittisten suhteiden syvenemistä.

Sopimuksella pyritään edistämään osapuolten yhteistyötä useilla aloilla, jotka ovat omiaan saamaan aikaan myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia erityisesti Tadžikistanissa. Tällaisia aloja ovat muun muassa sähköinen viestintä ja postipalvelut, tiedotus ja viestintä, aluekehitys, sosiaalialan yhteistyö, demokraattisten instituutioiden perustamista tai lujittamista koskevat kysymykset, mukaan lukien oikeusvaltioperiaatteen lujittaminen sekä ihmisoikeudet ja perusvapaudet, ihmiskaupan vastustaminen ja maahanmuuttajien alkuperämaan sosiaalis-taloudelliset kehitystrategiat. Sopimuksella voidaan arvioida olevan sosiaalipolitiikan tavoitteiden kannalta myönteistä merkitystä Tadžikistanin valtiokoneiston, hyvän hallinnon, demokratian, kansalaisyhteiskunnan ja järjestäytyneen yhteiskuntaelämän sekä kansantalouden vahvistumiselle.

5. Asian valmistelu

5.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvosto valtuutti komission 5 päivänä lokakuuta 1992 käymään neuvotteluja Tadžikistanin kanssa kump-

panuus- ja yhteistyösopimuksesta. Neuvosto muutti neuvotteluohjeita 10 päivänä lokakuuta 2003. Neuvottelut saatiin päätökseen ja sopimus parafoitiin 16 päivänä joulukuuta 2003. Komissio teki 26 päivänä heinäkuuta 2004 ehdotuksen sopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta (KOM(2004) 520 b-pullinen). Sopimus allekirjoitettiin Luxemburgissa 11 päivänä lokakuuta 2004.

Komissio teki ehdotuksen sopimuksen hyväksymisestä yhteisön puolesta samanaikaisesti kuin se ehdotti sopimuksen allekirjoittamista (KOM(2004) 521 lopullinen).

5.2. Asian kansallinen valmistelu

Eduskunnan suurelle valiokunnalle on perustuslain 97 §:n nojalla annettu 1 päivänä lokakuuta 2004 selvitys kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta.

Sopimuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, puolustusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Kilpailuvirastolta, Suomen Pankilta, Tilastokeskukselta ja tullihallitukselta. Lausunnoissa on puollettu sopimuksen solmimista.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä. Siitä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä työ- ja ympäristöministeriöltä. Saaduissa lausunnoissa esitetyt asiat on otettu huomioon hallituksen esityksen viimeistelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Sopimukseen johdantoon on kirjattu halu lujittaa yhteistyötä ja Tadžikistanin sitoutuminen poliittisten ja taloudellisten vapauksien vahvistamiseen. Johdantoon on kirjattu myös keskeiset Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ja Yhdistyneiden kansakuntien periaatteet ja määräykset, joihin Tadžikistan on sitoutunut. Johdannossa viitataan myös osapuolten sitoutumiseen kaupan vapauttamiseen Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntöjen mukaisesti ja yhteisön myönteisen suhtautumisen Tadžikistanin aikeeseen liittyä WTO:n jäseneksi.

1 artikla. Artiklassa määritellään perustettavan kumppanuuden tavoitteet. Kumppanuuden tavoitteena on tukea Tadžikistanin tasavallan itsenäisyyttä ja täysivaltaisuutta sekä sen pyrkimyksiä lujittaa demokratiaansa, kehittää talouttaan ja sosiaalista infrastruktuuriaan sekä saattaa päätökseen siirtymisen markkinatalouteen. Tavoitteena on myös luoda asianmukainen rakenne osapuolten väliselle vuoropuhelulle, edistää kauppaa ja investointeja sekä osapuolten välisiä taloudellisia suhteita ja luoda perusta lainsäädännölliselle, taloudelliselle, sosiaaliselle, rahoitusalan ja siviilitarkoituksiin suunnatulle tieteelliselle yhteistyölle sekä teollisuuden, tekniikan ja kulttuurin alan yhteistyölle.

I OSASTO: YLEISET PERIAATTEET

2 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen olennaisena osana ovat osapuolten sisäiset ja ulkoiset toimintaperiaatteet, jotka perustuvat erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa, Helsingin päätösiakirjassa ja uutta Eurooppaa koskevassa Pariisin peruskirjassa määriteltyjen kansainvälisen periaatteiden sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

3 artikla. Osapuolet pitävät tärkeänä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton hajotessa syntyneiden uusien itsenäisten valtioiden keskinäisen yhteistyön jatkamista ja kehittämistä sekä pyrkivät edistämään tätä le-

hitystä noudattaen Helsingin päätösiakirjan periaatteita ja kansainvälistä oikeutta.

II OSASTO: POLIITTINEN VUOROPUH- HELU

4 artikla. Artiklassa määrätään säännöllisen ja jatkuvan poliittisen vuoropuhelun aloittamisesta osapuolten välillä. Poliittisella vuoropuhelulla lujitetaan Tadžikistanin tasavallan sekä yhteisön ja sen jäsenvaltioiden ja koko demokraattisten valtioiden yhteisön välisiä yhteyksiä. Sillä myös saavutetaan näkökantojen lähentyminen kansainvälisissä kysymyksissä, mikä lisää alueen turvallisuutta ja vakautta. Poliittisella vuoropuhelulla varmistetaan, että osapuolet pyrkivät toimimaan yhteistyössä sekä tarvittaessa neuvottelevat demokratian ja ihmisoikeuksien noudattamista ja edistämistä koskevissa kysymyksissä. Artiklan toisessa kappaleessa määrätään kansainvälisistä aseidenriisuntasopimuksista ja joukkotuhoukseiden leviämisen estämiseen tähtäävistä sopimuksista johtuvien ja muiden asiaa koskevien kansainvälisten velvoitteiden noudattamisesta ja täytäntöön panemisesta olennaisena osana sopimusta ja poliittista vuoropuhelua. Osapuolet sopivat toimenpiteistä, joilla ne estävät joukkotuhoukseiden ja maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen. Toimenpiteet koskevat asiaan liittyvien kansainvälisten asiakirjojen ratifioimista sekä valvontajärjestelmän luomista ja valvonnan laiminlyönnin seuraamuksia.

5 artikla. Artiklassa määrätään, että poliittista vuoropuhelua käydään ministeritasolla sopimuksen 77 artiklalla perustetussa yhteistyöneuvostossa ja muissa tapauksissa yhteisestä sopimuksesta.

6 artikla. Artiklassa määrätään poliittisessa vuoropuhelussa käytettävistä muista menettelyistä ja keinoista, joita ovat erityisesti korkean virkamiestason kokoukset, diplomaattisten yhteyksien täysimääräinen käyttö ja kaikki muut keinot.

III OSASTO: TAVARAKAUPPA

7 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään suosituimmuuskohtelusta, jota osapuolet

myöntävät toisilleen kaikilla aloilla tuontiin ja vientiin sovellettavien tullien ja maksujen sekä näiden kantamismenetelmien, tulliselvitystä, kauttakuljetusta, varastointia ja uudelleenlastausta koskevien säännösten ja määräysten, verojen ja muiden tuotuihin tavaroihin välittömästi tai välillisesti sovellettavien maksujen, maksutapojen ja kyseisten maksujen siirtojen sekä tavaroiden myyntiä, ostoa, kuljetusta, jakelua ja käyttöä sisämarkkinoilla koskevien sääntöjen osalta. Artiklan 2 kohdan perusteella 1 kohdan määräyksiä ei kuitenkaan sovelleta tulliliiton tai vapaakauppa-alueen perustamiseksi tai sellaisen perustamisen perusteella, WTO:n sääntöjen ja muiden kehitysmaita suosivien kansainvälisten järjestelyjen mukaisesti ja rajaliikenteen helpottamiseksi myönnettäviin etuuksiin maille, joilla on yhteinen raja osapuolten kanssa. Artiklan 3 kohdassa määrätään, että 1 kohdan määräyksiä ei sovelleta liitteessä I määriteltyihin etuuksiin siirtymäaikana, joka päättyy viisi vuotta tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen.

8 artikla. Vapaan kauttakuljetuksen periaate on sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen olennainen edellytys. Osapuolet sallivat toisen osapuolen tullialueelta peräisin olevien tai sinne tarkoitettujen tavaroiden rajoittamattoman kuljetuksen alueensa kautta tai läpi. GATT 1994-sopimuksen V artiklan 2, 3, 4 ja 5 kohdan määräyksiä sovelletaan osapuolten välillä. Artiklan määräykset eivät rajoita osapuolten välillä sovitettujen erityismääräysten soveltamista erityi saloihin.

9 artikla. Osapuolet myöntävät toisilleen vapautuksen väliaikaisesti maahantuotujen tavaroiden tuontimaksuista ja -tulleista lain-säädäntönsä mukaisesti artiklassa määrättyissä tapauksissa ja sanottuja menettelyjä noudattaen.

10 artikla. Artiklassa määrätään toisen osapuolen alkuperä tuotteiden tuonnista toisen osapuolen alueelle ilman määrällisiä rajoituksia ja vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 12, 15 ja 16 artiklan määräysten soveltamista.

11 artikla. Tavaroiden kauppaa käydään osapuolten välillä markkinahinnoin.

12 artikla. Artiklan 2-6 kohdassa määrätään

menettelyistä ja edellytyksistä, joiden mukaisesti osapuoli voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet, kun tietyn tuotteen tuonti toisen alueelle lisääntyy niin, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vahinkoa vastaavien tuotteiden kotimarkkinoiden valmistajille.

13 artikla. Artiklassa määrätään, että tämän osapuolten välistä tavarakauppaa koskevan sopimuksen määräyksiä tarkistetaan olosuhteiden mukaan. Huomioitavaa on erityisesti Tadžikistanin tasavallan tulevista liittymisestä WTO:hon aiheutuva tilanne. Yhteistyöneuvosto voi antaa tarkistuksia koskevia suosituksia.

14 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimus ei estä soveltamasta tavaroiden tuonnissa, viennissä tai kauttakuljetuksessa kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja artiklassa lueteltujen seikkojen suojelemiseksi tai kultaa ja hopeaa koskevien sääntöjen perusteella, mutta jotka eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

15 artikla. Yhdistetyn nimikkeistön 50-63 ryhmään kuuluvien tekstiilituotteiden kauppaa säännellään erillisellä kahdenvälisellä sopimuksella, jonka voimassaolon päätyttyä tekstiilituotteet sisällytetään tähän sopimukseen. Kauppaa ja kaupan liitännäistoimenpiteitä koskevan väliaikaisen sopimuksen 11 artikla sisältää samansisältöisen määräyksen. Koska EY:n ja Tadžikistanin välinen tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen, jonka voimassaoloa on viimeksi jatkettu 17 päivänä joulukuuta 2003 tehdyllä neuvostolla päätöksellä (2003/901/EY, EUVL L 340, 24.12.2003, s. 54), voimassaolo on päättynyt 31 päivänä joulukuuta 2004, sovelletaan tekstiilituotteiden kauppaan ennen tämän sopimuksen voimaantuloa kauppaa ja kaupan liitännäistoimenpiteitä koskevaa väliaikaista sopimusta.

16 artikla. Ydinaineiden kaupassa sovelletaan Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräyksiä. Tarvittaessa ydinaineiden kauppaa säännellään Euroopan atomienergiayhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välillä tehtävän erityissopimuksen määräyksin.

IV OSASTO: LIKETOIMINTAA JA INVESTOINTEJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

I luku: työehdot

17 artikla Artiklassa määrätään toisen osapuolen alueella laillisesti oleskelevien ja työskentelevien kansalaisten syrjimättömyydestä heidän kansalaisuutensa perusteella, kun on kyse työ-, palkka- tai irtisanomishedoista.

Suomen työlaainsäädännössä, muun muassa työsopimuslain (55/2002) 2 luvun 2 §:ssä kielletään työnantajaa asettamasta työntekijää eri asemaan muun muassa kansallisen ja etnisen alkuperän tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi.

18 artikla. Yhteistyöneuvosto tutkii, mitä parannuksia voidaan tehdä liikemiesten työskentelyoloihin sopimuspuolten kansainvälisten sitoumusten mukaisesti.

19 artikla. Yhteistyöneuvosto antaa 17 ja 18 artiklan täytäntöönpanoa koskevia suosituksia.

II luku: yhtiöiden sijoittautumista ja toimintaa koskevat edellytykset

20 artikla. Artiklassa määrätään sijoittautumista koskevasta kohtelusta, jonka yhteisö ja sen jäsenvaltiot myöntävät Tadžikistanin yhtiöille sekä niiden tytäryhtiöille ja sivuliikkeille, samoin kuin kohtelusta, jonka Tadžikistanin tasavalta myöntää yhteisön yhtiöille sekä niiden tytäryhtiöille ja sivuliikkeille.

21 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että 20 artiklan määräyksiä ei sovelleta lento-, sisävesi- ja meriliikenteeseen. Artiklan 2 kohdassa määrätään kuitenkin kaupallisesta läsnäolosta, joka sallitaan toisen osapuolen yhtiöille merihuolintaliikkeiden tarjoamia kansainvälisiä meriliikennepalveluja koskevien toimien osalta.

22 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytettävät käsitteet "yhteisön yhtiö", "Tadžikistanin yhtiö", "yhtiön tytäryhtiö", "sivuliike", "sijoittautuminen", "toiminta" ja "taloudellinen toiminta".

23 artikla. Artiklan 1 kohdassa määrätään, että sopimuksessa määrätyn estämättä osapuolta ei estetä toteuttamasta taloudellisen

aseman valvontaa koskevia toimenpiteitä. Taloudellisen aseman valvontaa koskevalla toimenpiteillä tarkoitetaan muun muassa sijoittajien, tallettajien, vakuutettujen tai rahoituspalveluja käyttävien henkilöiden suojelemiseksi tai rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja vakauden varmistamiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Jos toimenpiteet eivät ole tämän sopimuksen määräysten mukaisia, niitä ei saa käyttää keinoina välttää osapuolen tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteita.

24 artikla. Artiklassa määrätään toimista, joilla osapuoli saa estää sellaisen toiminnan, jolla pyritään kiertämään toimenpiteet, jotka koskevat kolmansien maiden pääsyä osapuolen markkinoille tämän sopimuksen määräysten nojalla.

25 artikla. Artiklassa määrätään toisen osapuolen alueelle sijoittautuneen toisen osapuolen yhtiön oikeudesta palkata vastaanotettavan valtion voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti työntekijöitä.

26 artikla. Artiklassa määrätään osapuolten pyrkimyksestä välttää sellaisia toimenpiteitä, jotka muuttavat niiden yhtiöiden sijoittautumista ja toimintaa koskevat edellytykset sopimuksen allekirjoituspäivää edeltävää päivää rajoittavammiksi. Artiklan määräykset eivät kuitenkaan rajoita 34 artiklan GATS-sopimukseen liittyvien määräysten soveltamista. Artiklan 3 kohdassa määrätään Tadžikistanin tiedonantovelvollisuudesta, mikäli se on aikeissa antaa uutta lainsäädäntöä, joka on edellä mainitun kaltaisesti rajoittavaa. Artiklan 4 kohdassa määrätään siirtymäajasta, mikäli Tadžikistan muuttaa lainsäädäntöään rajoittavammaksi.

III luku: valtioiden rajat ylittävien palvelujen tarjoaminen yhteisön ja Tadžikistanin välillä

27 artikla. Artiklassa määrätään, että osapuolet sitoutuvat toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet salliakseen asteittain valtioiden rajat ylittävien palvelujen tarjoamisen. Yhteistyöneuvosto voi antaa asiaa koskevia suosituksia.

28 artikla. Osapuolten yhteistyön tavoitteena on markkinoille suuntautuneen palvelualan kehittäminen Tadžikistanin tasavallassa.

29 artikla. Artiklassa määrätään, että osa-

puolet sitoutuvat soveltamaan tehokkaasti periaatetta kaupallisiin perusteisiin tapahtuvasta vapaasta pääsystä kansainvälisille merenkulun markkinoille ja liikenteeseen. Artiklassa on määräyksiä mahdollisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten sisällöstä sekä sopimuksen voimaantulosta alkaen poistettavista rajoittavista ja syrjivistä toimenpiteistä. Toisen osapuolen kansalaisten ja yhtiöiden aluksille myönnetään vähintään yhtä suotuisa kohtelu kuin omille aluksille tiettyjen merenkulkuun liittyvien tekijöiden osalta.

30 artikla. Molemminpuolista markkinoille pääsyä ja palvelujen tarjoamista koskevista edellytyksistä maa-, rautatie-, vesi- ja lentoliikenteessä voidaan tarvittaessa sopia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tultua voimaan.

IV luku: yleiset määräykset

31-37 artikla. Artiklat sisältävät määräyksiä IV osaston määräysten soveltamisesta. Osaston määräyksiä sovelletaan, jollei yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden perusteella annetuista rajoituksista muuta johdu. Niitä ei sovelleta toimintaan, joka osapuolten alueella liittyy viranomaisen toimivallan käyttämiseen. Artikloissa on myös määräyksiä yhtymäkohdista GATS-sopimuksen soveltamisalan kanssa. Sopimuksen IV osaston määräysten mukaista suosituimmuuskohtelua ei sovelleta 36 artiklassa määrättyihin verojärjestelyihin. Osaston määräykset eivät myöskään estä kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien sopimusten tekemistä.

V luku: juoksevat maksut ja pääoma

38 artikla. Artiklassa on määräyksiä osapuolten välisestä juoksevien maksujen ja pääoman vapaasta liikkuvuudesta. Sopimuksen tultua voimaan uusia valuuttarajoituksia ei oteta käyttöön eikä olemassa olevia rajoituksia tiukenneta. Artiklan 5 ja 6 kohta sisältävät kuitenkin poikkeuksia, joita Tadžikistan ja yhteisö voivat soveltaa poikkeuksellisissa olosuhteissa.

VI luku: immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojeleminen

39 artikla. Tadžikistan jatkaa immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojeleminen parantamista saavuttaakseen viidessä vuodessa sopimuksen voimaantulosta yhteisön suojeleminen tason. Tadžikistan liittyy samassa ajassa IV liitteen 1 kohdassa tarkoitettuihin monenvälisiin yleissopimuksiin.

V OSASTO: YHTEISTYÖ LAINSÄÄDÄNNÖN ALALLA

40 artikla. Tadžikistan pyrkii varmistamaan, että sen lainsäädäntö yhtenäistetään vähitellen yhteisön lainsäädäntöön. Artiklan 2 kohdassa luetellaan alueet, jotka lainsäädännön lähentäminen erityisesti kattaa: tullilainsäädäntö, yhtiöoikeus, pankkilainsäädäntö ja muita rahoituspalveluja koskeva lainsäädäntö, yrityskirjanpito ja yhtiöverotus, immateriaalioikeudet, työntekijöiden suojeleminen työpaikoilla, kilpailusäännöt mukaan lukien kaikki liittännäiskysymykset ja kauppaa koskevat säännöt, julkiset hankinnat, ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden ja elämän suojeleminen, ympäristö, kuluttajansuoja, välillinen verotus, tekniset säännöt ja standardit, ydinvoima-alan lainsäädäntö, liikenne ja sähköinen viestintä. Yhteisö antaa Tadžikistanille toimenpiteiden toteuttamisessa tarvittavaa teknistä apua. Osapuolet tarkastelevat keinoja soveltaa kilpailulainsäädäntöään yhteiseltä pohjalta tapauksissa, jotka koskevat niiden välistä kauppaa.

VI OSASTO: SOSIAALIS-TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ

41 artikla. Taloudellisen yhteistyön tavoitteena on talousuudistuksen ja taloudellisen elpymisen sekä kestävä kehityksen edistäminen Tadžikistanissa. Artiklassa luetellaan taloudellisen yhteistyön menettelytapoja ja kohteita. Yhteistyössä keskitytään taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen, inhimillisten voimavarojen kehittämiseen, yritysten tukemiseen, maatalouteen ja elintarvikkeisiin, vesihuoltoon, energiaan ja ydinenergiaan.

siviilikäytön turvallisuuteen, terveysalään, köyhyyden torjumiseen, liikenteeseen, postipalveluihin, sähköiseen viestintään, matkailuun, ympäristönsuojeluun, rajat ylittävään toimintaan ja alueelliseen yhteistyöhön. Yhteisö voi tarvittaessa antaa Tadžikistanille teknistä apua yhteistyön tukemiseksi.

42 artikla. *Yhteistyö tavara- ja palvelukaupan alalla.* Artiklassa määrätään, että osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Tadžikistanin kansainvälistä kauppaa käydään WTO:n sääntöjen mukaisesti. Yhteisö antaa teknistä apua. Artiklassa luetaan kaupan helpottamiseen suoraan liittyviä erityiskysymyksiä.

43 artikla. *Yhteistyö teollisuuden alalla.* Artiklassa luetaan tavoitteet, joita teollisuuden alalla tehtävällä yhteistyöllä on erityisesti tarkoitus edistää.

44 artikla. *Investointien edistäminen ja turvaaminen.* Artiklassa luetaan yhteistyön tavoitteet investointien edistämiseksi ja turvaamisessa. Päättävänä on luoda suotuisat olosuhteet kotimaisille ja ulkomaisille yksityisille investoinneille, erityisesti parempien investointien turvaamista koskevien edellytysten, pääomansiirtojen ja investointimahdollisuuksia koskevien tietojen vaihdon avulla.

45 artikla. *Julkiset hankinnat.* Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen tavaroiden ja palvelujen julkisten hankintojen kilpailunnettelyjen avoimuutta erityisesti tarjouspyyntöjen avulla.

46 artikla. *Yhteistyö standardien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin alalla.* Yhteistyöllä edistetään lähentymistä kansainvälisesti hyväksytyihin metrologiaa, standardia ja vaatimuksenmukaisuuden arviointia koskeviin arviointiperusteisiin, periaatteisiin ja suuntaviivoihin. Artiklassa luetaan hanketyyppejä, joita yhteistyö koskee.

47 artikla. *Kaivostoiminta ja raaka-aineet.* Osapuolten tavoitteena on lisätä investointeja ja kauppaa kaivostoiminnan ja raaka-aineiden alalla. Artiklassa luetaan aloja, joihin yhteistyössä erityisesti keskitytään.

48 artikla. *Yhteistyö tieteen ja teknologian alalla.* Osapuolet edistävät yhteistyötä tieteen ja teknologian alalla. Artiklassa selostetaan yhteistyön sisältöä. Yhteistyötä tehdään neuvottelujen erityisjärjestelyjen mukaisesti.

49 artikla. Yhteistyötä tehdään yleisen koulutustason ja ammatillisen pätevyuden parantamiseksi Tadžikistanissa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Artiklassa luetaan aloja, joihin yhteistyössä erityisesti keskitytään. Osapuolten osallistumista toisen osapuolen vastaaviin opetus- ja koulutusalan ohjelmiin voidaan harkita. Tarvittaessa luodaan rakenteet ja suunnitelmat Tadžikistanin osallistumisesta yhteisön Euroopan laajuisen korkeakouluopetusta koskevaan yhteistyöohjelmaan (TEMPUS-ohjelma, EYVL L 120, 8.5.1999, s. 30).

50 artikla. Maatalous ja maatalouden raaka-aineita jalostava teollisuus. Artiklassa luetaan maatalouden ja sen raaka-aineita jalostavan teollisuuden alalla tehtävän yhteistyön tarkoituksia.

51 artikla. *Energia.* Osapuolet tekevät yhteistyötä markkinatalouden ja Euroopan energiaperuskirjan (SopS 35-36/1998) periaatteita noudattaen, ottaen huomioon Euroopan energiamarkkinoiden asteittaisen yhdenytymisen. Artiklassa luetaan alueet, jotka sisältyvät energiapolitiikan muotoiluun ja kehittämiseen, joihin yhteistyössä keskitytään. Osapuolet vaihtavat keskenään energia-alan investointihankkeita koskevia oleellisia tietoja, kiinnittävät erityistä huomiota energia-alan investointitoiminnan yhteistyöhön ja tapaan, jolla tätä toimintaa säännellään. Yhteistyötä tehdään IV osaston ja 44 artiklan energia-alan investointien alan määräysten täytäntöön panemiseksi tehokkaasti.

52 artikla. *Ympäristö ja terveys.* Osapuolet kehittävät ja lujittavat ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua koskevaa yhteistyötään. Artiklassa luetaan yhteistyössä huomioon otettavat asiakirjat. Yhteistyön tavoitteena on ympäristön suojeleminen ja kaikenlaisen pilaantumisen ehkäiseminen. Artiklan 2 kohdassa luetaan tähän tavoitteeseen sisältyvät tekijät. Lisäksi artiklan 3 ja 4 kohdassa luetaan alat, joilla yhteistyötä erityisesti tehdään.

53 artikla. *Liikenne.* Artiklassa määrätään, että osapuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään liikenteen alalla. Yhteistyön tavoitteena on muun muassa kunnostaa ja nykyaikaistaa Tadžikistanin liikennejärjestelmät ja -verkot, kehittää kuljetusjärjestelmiä ja varmistaa niiden yhteensoveltuvuus ja pyrkiä

houkuttelemaan investointeja hankkeiden toteuttamiseksi. Artiklassa kuvataan tarkemmin yhteistyön sisältöä.

54 artikla. *Sähköinen viestintä ja postipalvelut.* Artiklassa luetellaan aloja, joilla osapuolet laajentavat ja lujittavat toimivaltansa rajoissa sähköiseen viestintään ja postipalveluihin liittyvää yhteistyötä.

55 artikla. *Rahoituspalvelut ja verotukseen liittyvät laitokset.* Artiklan 1 kohdassa selostetaan rahoituspalvelujen alan yhteistyön tarkoitusta sekä teknisen avun sisältöä. Artiklan 2 kohdassa määrätään yhteistyöstä, jota osapuolet tekevät kehittääkseen verotusjärjestelmän ja siihen liittyviä laitoksia Tadžikistanissa.

56 artikla. *Yritysten rakenneuudistus ja yksityistäminen.* Artiklassa todetaan yksityistämisen tärkeys kestäväälle talouden elvyttämiselle. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä tarvittavien institutionaalisten ja oikeudellisten rakenteiden ja menetelmien kehittämiseksi. Artiklassa luetellaan tavoitteita, joihin tekninen apu keskitetään.

57 artikla. *Aluekehitys.* Osapuolet lujittavat yhteistyötään aluekehityksen alalla ja maan käytön suunnittelussa. Artiklassa luetellaan tapoja tavoitteen toteuttamiseksi.

58 artikla. *Sosiaalinen yhteistyö.* Artiklassa luetellaan terveyden ja turvallisuuden aloilla tapahtuvan yhteistyön sisältöä. Lisäksi artiklassa luetellaan tarkoituksia, joihin annetaan teknistä apua työllisyyden alan yhteistyön osalta. Yhteistyö sisältää myös sosiaaliturvan alan.

59 artikla. *Matkailu.* Artiklassa selostetaan yhteistyön sisältöä matkailun alalla.

60 artikla. *Pienet ja keskisuuret yritykset.* Yhteistyön tavoitteena on kehittää ja vahvistaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä, niiden yhteenliittymiä sekä yhteisön ja Tadžikistanin pienten ja keskisuurten yritysten välistä yhteistyötä. Artiklassa luetellaan yhteistyöalat, joilla annetaan teknistä apua.

61 artikla. *Tiedotus ja viestintä.* Artiklassa määrätään tietojenkäsittelyn nykyaikaisten menetelmien kehittämisen tukemisesta ja tietojenvaihdon kannustamisesta. Ohjelmilla pyritään erityisesti välittämään suurelle yleisölle perustietoa yhteisöstä ja Tadžikistanista.

62 artikla. *Kuluttajansuoja.* Artiklassa

määrätään tavoista, joilla osapuolet pyrkivät yhteistyössä yhteensovittamaan kuluttajansuojajärjestelmiään.

63 artikla. *Tulli.* Yhteistyön tarkoituksena on varmistaa, että kaikkia suunniteltuja kauppaa ja hyvään kauppatapaa liittyviä määräyksiä noudatetaan, sekä saattaa päätökseen Tadžikistanin tullijärjestelmän lähentäminen yhteisön tullijärjestelmään. Artiklassa luetellaan yhteistyön erityisesti sisältyvät seikat. Osapuolten hallintoviranomaisten tuliasioita koskevan keskinäisen avun antamisessa noudatetaan sopimuksen liitteessä olevan pöytäkirjan määräyksiä.

64 artikla. *Tilastoalan yhteistyö.* Yhteistyön tarkoituksena on sellaisen tehokkaan tilastojärjestelmän kehittäminen, jonka avulla saadaan sosiaalis-taloudellisen uudistusprosessin tukemiseen ja seurantaan tarvittavat sekä yksityisen yritystoiminnan kehittämistä Tadžikistanissa edistävät luotettavat tilastot. Artiklassa luetellaan alat, joilla yhteistyötä erityisesti tehdään. Yhteisö antaa teknistä apua.

65 artikla. *Taloustieteet.* Artiklan mukaan osapuolet helpottavat sosiaalis-taloudellista uudistusprosessia ja talouspolitiikkojen yhteensovittamista vaihtamalla makrotaloudellisia tuloksia ja tulevaisuuden näkymiä koskevia tietoja. Artiklassa luetellaan perusteet, joilla yhteisö antaa teknistä apua.

VII OSASTO: YHTEISTYÖ DEMOKRATIAAN JA IHMISOIKEUKSIIN LIITTYVISSÄ KYSYMYKSISSÄ

66 artikla. Osapuolet tekevät yhteistyötä kaikissa demokraattisten instituutioiden perustamista tai lujittamista koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien oikeusvaltioperiaatteen lujittamisen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kansainvälisen oikeuden ja ETYJ:n periaatteiden mukaisen suojelemisen kannalta olennaiset kysymykset. Artiklassa luetellaan yhteistyön toteuttamistapoja.

VIII OSASTO: YHTEISTYÖ LAINVASTAISEN TOIMINNAN TORJUNNASSA SEKÄ LAITTOMAN MAAHANMUUTON TORJUNNASSA JA VALVONNASSA

67 artikla. Osapuolet aloittavat talouteen

liittyvän lainvastaisen toiminnan, tavaroiden laittoman kaupan ja väärentämisen ehkäisemistä koskevan yhteistyön, joka perustuu keskinäisiin neuvotteluihin ja läheiseen yhteistoimintaan. Artiklassa luetellaan alat, joille annetaan teknistä ja hallinnollista apua.

68 artikla. Rahanpesu. Yhteistyössä pyritään estämään osapuolten rahoitusjärjestelmien käyttäminen rikollisesta toiminnasta saatujen varojen rahanpesuun. Yhteistyöhön sisältyy erityisesti hallinnollinen ja tekninen apu, jonka tarkoituksena on laatia sääntöjä, jotka vastaavat yhteisön ja rahoitusalan rahanpesutyöryhmän (FATF) antamia sääntöjä.

69 artikla. Huumausaineiden vastainen toiminta. Artiklassa määrätään huumausaineiden vastaisen toiminnan tavoitteista ja perusteista.

70 artikla. Maahanmuuttoa koskeva yhteistyö. Osapuolten alueiden välistä muuttovirtojen yhteistä hallintaa pidetään tärkeänä. Yhteistyö perustuu neuvotteluihin tehtävään tarveanalyysiin, joka tehdään voimassa olevan yhteisön ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Artiklassa luetellaan keskeisiä yhteistyöaloja. Osapuolet sopivat ottavansa takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Euroopan unionin jäsenvaltiot ja Tadžikistanin tasavalta toimittavat kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat. Yhteisö ja Tadžikistan sopivat tekevänsä jommankumman pyynnöstä viipymättä takaisinottovelvoitteita koskevan sopimuksen, johon sisältyy myös muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottoa koskeva velvoite.

71 artikla. Terrorismin vastainen toiminta. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terroristitekojen estämiseksi ja tukahduttamiseksi. Osapuolet toimivat erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) ja muiden YK:n päätöslauselmien, yleissopimusten ja kansainvälisten asiakirjojen mukaisesti. Osapuolet vaihtavat tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista sekä tavoista, joilla terrorismin vastainen toiminta tapahtuu.

IX OSASTO: YHTEISTYÖ KULTTUURIN ALALLA

72 artikla. Artiklassa selostetaan yhteistyön kohteita kulttuurin alalla.

X OSASTO: RAHOITUSYHTEISTYÖ

73-76 artikla. Sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja 74, 75 ja 76 artiklan määräysten mukaisesti Tadžikistan saa tilapäistä rahoitustukea yhteisöltä avustuksina myönnettävänä apuna. Tadžikistanille annetaan rahoitustukea Tacis-ohjelman yhteydessä. Artikloissa määrätään rahoituksen antamisen tavoista ja tavoitteista. Yhteisön apu yhteensovitetaan muista lähteistä tulevan avun kanssa.

XI OSASTO: INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET, YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

77 ja 78 artikla. Sopimuksella perustetaan yhteistyöneuvosto, joka valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa. Yhteistyöneuvosto muodostuu EU:n neuvoston ja EY:n komission jäsenistä sekä Tadžikistanin tasavallan hallituksen jäsenistä. Se kokoontuu ministeritasolla vähintään joka toinen vuosi. Yhteistyöneuvosto voi antaa suosituksia, jos osapuolet yhteisesti niin sopivat.

79 artikla. Yhteistyöneuvostoa avustaa yhteistyökomitea, joka kokoontuu tavallisesti korkeiden virkamiesten tasolla. Yhteistyöneuvosto voi siirtää osan toimivallastaan yhteistyökomitealle.

80 artikla. Yhteistyöneuvosto voi perustaa toimintaansa avustamaan erityisiä komiteoita tai toimielimiä ja määrittää näiden kokoonpanon, tehtävät ja työskentelytavat.

81 artikla. Kysymyksen liittyessä WTO:n perustamissopimukseen sisältyvän sopimuksen johonkin artiklaan viittaavaan määräykseen, yhteistyöneuvosto ottaa huomioon tukinnan, jonka WTO:n jäsenet antavat yleisesti kyseiselle artiklalle.

82-84 artikla. Sopimuksella perustetaan parlamentaarinen yhteistyökomitea, joka muodostuu Tadžikistanin parlamentin ja Euroopan parlamentin jäsenistä. Parlamentaarinen yhteistyökomitea saa pyynnöstä yhteistyöneuvostolta sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvät tiedot. Parlamentaarinen yhteistyökomitea voi antaa suosituksia yhteistyöneuvostolle.

85 artikla. Osapuolet sitoutuvat siihen, että toisen osapuolen luonnolliset ja oikeushenki-

löt voivat, ilman syrjintää sen omiin kansalaisiin verrattuna, esittää asiansa osapuolten toimivaltaisille tuomioistuimille ja hallintoviranomaisille vedotessaan yksilöllisiin tai omaisuuteensa kohdistuviin oikeuksiinsa, kuten immateriaalioikeuksiin, teollisoikeuksiin ja kaupallisiin oikeuksiin. Osapuolet edistävät toimivaltansa rajoissa välimiesmenettelyn käyttöön ottamista sellaisten riitojen ratkaisemiseksi, jotka aiheutuvat yhteisön ja Tadžikistanin talouden toimijoiden kauppaan ja yhteistyöhön liittyvistä liiketoimista. Artikla sisältää määräyksiä välimiehiksi valittavien kansalaisuudesta ja sovellettavasta laista. Osapuolet sopivat edistävänsä YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) laatimien välimiessääntöjen noudattamista ja ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tehdyn yleissopimuksen mukaisten välimieskeskusten palvelujen käyttöä.

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi alkuperän tai kielen perusteella. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Suomi samoin kuin kaikki muutkin EU:n jäsenvaltiot on ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tehdyn yleissopimuksen (SopS 7-8/1962) osapuoli. Tadžikistan ei ole sen sijaan sopimuksen osapuoli. Välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) mukaan yksityisoikeudellinen riitakysymys, josta voidaan tehdä sovinto, saadaan Suomessa määrätä asianosaisten välisin sopimuksin välimiesten lopullisesti ratkaistavaksi. Lain 8 §:n mukaan välimiehenä saa Suomessa toimia myös muu kuin Suomen kansalainen. Lain 31 §:n mukaan riidan ratkaisemisessa välimiesmenettelyssä on sovellettava tietyn valtion lakia, jos asianosaiset ovat niin sopineet. Sopimuksen 85 artikla ei edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista.

86 artikla. Artiklassa määrätään sellaisista etenkin turvallisuusetuihin liittyvistä toimenpiteistä, joita sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta toteuttamasta oman toimivaltansa rajoissa. Tällaisia ovat toimenpiteet, joita osapuoli pitää tarpeellisina keskeisten turvallisuusetujensa vastaisten tietojen julkistamisen estämiseksi. Toimenpiteet voivat koskea myös aseiden, ammusten, tai sotatarvikkeiden tuotantoa tai kauppaa taikka puolustustarvikkeiden kannalta välttämätöntä tutkimusta, kehitystyötä tai tuotantoa. Edelleen ne voivat koskea toimenpiteitä, joita osapuoli pitää oleellisen tärkeinä omien turvallisuusetujensa kannalta vaikeissa, yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa vakavissa sisäisissä levottomuuksissa, sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täytäntöön velvoitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi tahi joita se pitää tarpeellisina kaksikäyttöisten teollisuustuotteiden ja kaksikäyttöteknologian valvontaa koskevien kansainvälisten velvoitteidensa ja sitoumuksensa noudattamiseksi.

Sopimuksen 86 artikla liittyy useisiin kansallisen lainsäädännön säännöksiin. Tällaisia ovat esimerkiksi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), valmiuslaki (1080/1991), laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992), puolustustalalaki (1083/1991), laki puolustustarvikkeiden maasta viennistä ja kauttakuljetuksesta (242/1990) ja laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996). Artikla liittyy myös toimenpiteisiin, joihin Suomi ryhtyy pannakseen täytäntöön YK:n peruskirjan (SopS 1/1951) VII luvun mukaiset velvoitteensa esimerkiksi Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 301 artiklan mukaisesti. Sopimuksen 86 artikla ei edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista vaan nimenomaisesti varmistaa sen, että Suomi voi ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin, joista muun muassa edellä mainituissa laeissa säädetään.

87 artikla. Sopimuksen soveltamisaloilla tai rajoittamatta siihen sisältyvien erityismääräysten soveltamista osapuolten toisiinsa soveltamat järjestelyt eivät saa johtaa syrjintään niiden kansalaisten tai yhtiöiden välillä. Poikkeuksena on kuitenkin artiklan 2 kohdan

mukaisesti verolainsäädäntö, jossa asuinpaikkansa puolesta erilaisessa asemassa olevia henkilöitä voidaan kohdella eri tavalla. Määräys ei edellytä muutoksia Suomen verolainsäädäntöön.

88 artikla. Artiklassa määrätään osapuolten oikeudesta saattaa yhteistyöneuvoston käsiteltäviksi tämän sopimuksen soveltamiseen tai tulkintaan liittyvät riidat. Yhteistyöneuvosto voi ratkaista riidan antamalla suosituksen. Jollei riitaa voida ratkaista yhteistyöneuvostossa, riidan osapuoli voi viedä asian sovittelumenettelyyn. Sovittelijoiden suosituksukset eivät ole osapuolia sitovia.

89 artikla. Osapuolet sopivat neuvottelevansa viipymättä sopimuksen tulkintaa tai täytäntöönpanoa koskevasta kysymyksestä ja muista osapuolten välisten suhteiden olennaisista näkökohdista kumman tahansa osapuolen pyynnöstä. Artiklan määräykset eivät rajoita 12, 88 ja 94 artiklan määräysten soveltamista. Yhteistyöneuvosto voi vahvistaa riitojen ratkaisumenettelyä koskevan työjärjestyksen.

90 artikla. Tadžikistanille tämän sopimuksen nojalla myönnetty kohtelu ei saa olla missään tapauksessa edullisempi kuin jäsenvaltioiden toisilleen myöntämä kohtelu.

91 artikla. Artiklan mukaan ilmaisulla "osapuoli" tarkoitetaan Tadžikistanin tasavaltaa ja yhteisöä tai sen jäsenvaltioita taikka yhteisöä ja sen jäsenvaltioita kulloinkin niiden toimivallan mukaan.

92 artikla. Artiklassa määrätään Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja sen pöytäkirjojen soveltamisesta niiltä osin kuin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat kysymykset kuuluvat sen soveltamisalaan.

Suomi on Euroopan energiaperuskirjan osapuoli, samoin kuin EY, sen useimmat jäsenvaltiot sekä Tadžikistan. Peruskirja on tullut kansainvälisesti voimaan 16 päivänä huhtikuuta 1998.

93 artikla. Sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta ja sen jälkeen vuoden kerrallaan, jollei jompikumpi osapuoli sano sopimusta irti kuusi kuukautta ennen sopimuksen voimassaolon päättymistä.

94 artikla. Artiklassa määrätään osapuolten velvollisuudesta toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen niiden tästä sopi-

muksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Artiklan 2 kohdassa määrätään toimenpiteistä, jotka osapuoli voi toteuttaa katsoessaan, että toinen osapuoli ei täytä tästä sopimuksesta johtuvia velvollisuuksiaan. Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä osapuolen on pääsääntöisesti annettava yhteistyöneuvostolle kaikki asiaa koskevat tiedot.

95 artikla. Sopimuksen I, II, III ja IV liite sekä pöytäkirja ovat erottamaton osa sopimusta. Niiden sisältöä selostetaan tarkemmin jäljempänä.

96 artikla. Ennen kuin yhtäläiset yksilökohtaiset ja taloudellisia toimijoita koskevat oikeudet on tämän sopimuksen nojalla saavutettu, sopimus ei vaikuta oikeuksiin, jotka yksilöille ja taloudellisille toimijoille taataan yhtä tai useampaa jäsenvaltiota ja Tadžikistanin tasavaltaa sitovissa sopimuksissa, lukuun ottamatta aloja, jotka kuuluvat yhteisön toimivaltaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta tästä sopimuksesta jäsenvaltioille aiheutuvia velvoitteita niiden toimivaltaan kuuluvilla alueilla.

97 artikla. Sopimusta sovelletaan alueisiin, joilla sovelletaan Euroopan yhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamisopimuksia mainituissa sopimuksissa määrättyin edellytyksin, sekä Tadžikistanin tasavalan alueeseen.

98 artikla. Sopimuksen tallettaja on Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri.

99 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimuksen alkuperäiskappale, jonka unionin virallisilla kielillä ja tadžikin kielellä laaditut tosinnot ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin huostaan.

100 artikla. Artiklassa määrätään sopimuksen hyväksymisestä ja sopimuksen voimaantulosta. Osapuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet Euroopan unionin neuvoton pääsihteerille sopimuksen hyväksymismenettelyjen saattamisesta päätökseen. Tullessaan voimaan sopimus korvaa Tadžikistanin ja yhteisön välisten suhteiden osalta 18 päivänä joulukuuta 1989 Brysselissä allekirjoitetun Euroopan talousyhteisön ja Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton kauppa-

sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen. Sopimus korvaa voimaan tullessaan myös yhteisön ja Euratomin sekä Tadžikistanin tasavallan välillä kaupasta ja kaupan liitännäistoimenpiteistä tehdyn väliaikaisen sopimuksen viimeksi mainitun sopimuksen 32 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

101 artikla. Jos ennen sopimuksen voimaantuloa varten tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamista tämän sopimuksen joidenkin osien määräyksiä sovelletaan edellä mainitun yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan väliaikaisen sopimuksen perusteella, osapuolet sopivat, että tällöin ilmaisulla "sopimuksen voimaantulopäivä" tarkoitetaan väliaikaisen sopimuksen voimaantulopäivää.

Sopimuksen lopussa luetellaan sopimuksen liitteinä olevat asiakirjat: Liite I: Viitteellinen luettelo etuuksista, jotka Tadžikistanin tasavalta myöntää itsenäisille valtioille 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti; Liite II: Sopimuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaiset yhteisön varaukset; Liite III: Sopimuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut rahoituspalvelut; Liite IV: Sopimuksen 39 artiklassa tarkoitetut immateriaalioikeuksia, teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevat yleissopimukset; ja pöytäkirja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa.

Sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat

Liite I. Sopimuksen I liite sisältää viitteellisen luettelon etuuksista, jotka Tadžikistan myöntää IVY:n jäsenvaltioille sopimuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Etuudet, joihin ei sovelleta tämän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen mukaista suosituimmuuskohtelua ovat seuraavat: Tadžikistan ei kanna tulleja Valko-Venäjältä, Kazakstanilta, Kirgisiältä eikä Venäjän federaatiolta. Teollista yhteistyötä IVY-maiden kanssa koskevien sopimusten mukaisesti kuljetettavia hyödykkeitä ei veroteta. Tadžikistan tunnustaa kaikkien IVY-maiden sarjatuotannon vaatimustenmukaisuustodistukset. Kaikkien IVY-maiden kanssa on voimassa erityinen juoksevia maksuja koskeva järjestelmä ja niiden kanssa on sovittu erityisistä kauttakuljetusehdoista.

Liite II. Sopimuksen II liite sisältää luettelon sopimuksen 21 artiklan 2 kohdan mukai-

sista yhteisön varaumista. Varaumat koskevat kaivostoiminnan toimilupajärjestelmiä, kalastusta, kiinteistöjen hankintaa, audiovisuaalisia palveluita, vapaiden ammattien harjoittajien palveluita, maataloutta ja tietotomistopalveluita.

Liite III. Sopimuksen III liitteessä määritellään sopimuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut rahoituspalvelut. Liitteessä määritellään yksityiskohtaisesti tällaiset vakuutuspalvelut ja vakuutukseen liittyvät palvelut, pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut.

Liite IV. Sopimuksen IV liitteessä luetellaan sopimuksen 39 artiklassa tarkoitetut immateriaalioikeuksia, teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevat yleissopimukset, joihin Tadžikistan sitoutuu liittymään viiden vuoden kuluessa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen voimaantulosta.

Pöytäkirja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa

1 artikla. Määritelmät. Pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt keskeiset käsitteet: tullilainsäädäntö, pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut viranomaislainen, henkilötiedot ja tullilainsäädännön vastainen toimi.

2 artikla. Soveltamisala. Osapuolet antavat toisilleen apua toimivaltaansa kuuluvilla aloilla tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi. Avunanto koskee osapuolten toimivaltaisia hallintoviranomaisia. Avunannon piiriin eivät kuulu tiedot, jotka on saatu oikeusviranomaisten pyynnöstä, elleivät oikeusviranomaiset anna siihen suostumustaan.

3 artikla. Pyyntöstä annettava apu. Pynnön vastaanottanut viranomaislainen toimittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle sen pyytämät tiedot, jotta tämä voi varmistaa, että tullilainsäädäntöä sovelletaan oikein. Pynnön vastaanottanut viranomaislainen ilmoittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle erityisesti, ovatko toisen osapuolen alueelta viedyt tavarat tuotu asianmukaisesti toisen sopimuspuolen alueelle ja ovatko toisen osapuolen alueelle tuodut tavarat viety asianmukaisesti toisen osapuolen alueelta. Pynnön vas-

taannottanut viranomainen yksilöi tarvittaessa myös sovelletut tullimenettelyt. Pyynnön vastaanottanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että erityinen valvonta kohdistetaan henkilöihin, paikkoihin, tavaroihin ja kuljetusvälineisiin, kun on perusteltu syy uskoa niiden liittyvän tullilainsäädännön vastaisiin toimiin.

4 artikla. *Oma-aloitteinen avunanto.* Osapuolet antavat toisilleen apua myös ilman eripyynnöä, jos ne pitävät sitä tullilainsäädännön oikean soveltamisen kannalta tarpeellisenä. Tietoja annetaan erityisesti tullilainsäädännön vastaisista toimista, niissä käytettävistä uusista keinoista ja niihin liittyvistä tavaroista, henkilöistä ja kuljetusvälineistä.

5 artikla. *Asiakirjojen toimittaminen ja tiedoksiannot.* Pyynnön vastaanottanut viranomainen ryhtyy tarvittaviin toimiin päätösten ja muiden asiakirjojen toimittamiseksi alueellaan olevalle vastaanottajalle.

6 artikla. *Avunantoa koskevien pyyntöjen muoto ja sisältö.* Avunantoa koskevat pyynnöt esitetään kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta kirjallisesti pyynnön vastaanottavan viranomaisen virallisella kielellä tai jollakin sen hyväksymällä kielellä. Pöytäkirjan 6 artiklassa luetellaan tiedot, jotka on sisällytettävä pyyntöön.

7 artikla. *Pyyntöjen täyttäminen.* Pyynnön vastaanottanut viranomainen toimii pyynnön täyttämiseksi vastaaviin toimiin kuin se toimisi omaan lukuunsa tai oman valtionsa muiden viranomaisten lukuun. Pyynnöt täytetään pyynnön vastaanottaneen osapuolen lainsäädännön, sääntöjen ja muiden oikeudellisten välineiden mukaisesti. Osapuolten virkamiehet voivat toisen osapuolen suostumuksella ja sen määräämin edellytyksin olla läsnä tämän alueella tehtävissä tutkimuksissa.

8 artikla. *Tietojen välityksessä käytettävä muoto.* Pöytäkirjan 8 artiklassa määrätään tietojen välityksessä käytettävästä muodosta, johon sisältyvät asiakirjajäljennökset, kertomukset ja automaattisella tietojenkäsittelyjärjestelmällä toimitetut tiedot. Alkuperäisiä tiedostoja ja asiakirjoja toimitetaan vain poikkeuksellisesti.

9 artikla. *Poikkeukset avunantovelvollisuudesta.* Pöytäkirjan 9 artiklassa määrätään

avunannosta kieltäytymisperusteista. Avunannosta voidaan kieltäytyä, jos se voisi loukata sopimusvaltioiden täysivaltaisuutta tai saattaisi uhata yleistä järjestystä, turvallisuutta, muita keskeisiä etuja tai teollisia tai liikesalaisuuksia taikka ammatillista salassapitovelvollisuutta Pyynnön vastaanottanut viranomainen voi myös lykätä avun antamista, jos se häiritsisi meneillään olevia tutkimuksia, syytetoimia tai oikeuskäsittelyjä.

10 artikla. *Tietojenvaihto ja luottamuksellisuus.* Pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti toisen osapuolen viranomaisille luovutetut tiedot ovat luottamuksellisia tai rajoitettuun käyttöön tarkoitettuja, osapuolten asiaa koskevista säännöistä riippuen. Niihin sovelletaan salassapitovelvollisuutta ja suojaa, joka myönnetään tiedot vastaanottaneen osapuolen asiaa koskevan lainsäädännön sekä yhteisön toimielimiin sovellettavien vastaavien säännösten mukaisesti. Artiklan 2 kohdan mukaan henkilötietoja saa toimittaa ainoastaan, jos vastaanottava osapuoli sitoutuu suojaamaan ne vähintään samalla tavalla kuin tiedot toimittava osapuoli suojelisi niitä tällaisessa tapauksessa. Osapuolet voivat käyttää pöytäkirjan määräysten mukaisesti saatuja tietoja todistusaineistossa, kertomuksissa ja lausunnoissa sekä oikeudelle esitettävien kanteiden ja syytteiden yhteydessä.

Artiklan 2 kohta liittyy henkilötietojen suojaamiseen, josta perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan on säädettävä lailla. Henkilötietojen suojaamista Suomessa koskevat säännökset sisältyvät henkilötietolakiin (523/1999), joka perustuu osaltaan Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettuun direktiiviin 95/46/EY. Sovellettavaksi voivat tulla lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) säännökset. Henkilötietojen siirrosta Euroopan unionin ulkopuolelle säädetään henkilötietolain 5 luvussa. Artiklan 2 kohdan määräyksiä sovellettaessa tietoja Suomesta luovutettaessa on varmistauduttava, että vastaanottaja turvaa luovutetuille henkilötiedoille Suomen lainsäädännön edellyttämän suojelun myös tilanteissa, joissa sopimus mahdollisesti lakkaa olemasta voimassa. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), erityisesti lain 24 § 1 momentin

2 kohta, määrittelee 10 artiklassa tarkoitettua tietojen vaihtoa koskevat salassapitovelvoitteet.

11 artikla. *Asiantuntijat ja todistajat.* Artiklan mukaan pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamies voidaan toisen osapuolen toimivaltaan kuuluvalla alueella valtuuttaa esiintymään asiantuntijana tai todistajana tuomioistuimien tai hallintomenettelyissä. Tällainen virkamies saa pyynnön esittäneen osapuolen alueella sen omille virkamiehille voimassa olevan lainsäädännön mukaisen suojan. Todistajan ja asiantuntijan käyttämisestä tuomioistuimissa säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa.

12 artikla. *Avunannosta aiheutuneet kustannukset.* Artiklan mukaan osapuolet eivät vaadi toisistaan korvausta pöytäkirjan soveltamisesta aiheutuneista kuluista. Asiantuntijoiden ja todistajien ja muiden kuin julkishallinnon palveluksessa olevien tulkkien ja kääntäjien kustannuksista voidaan kuitenkin pyytää korvaukset.

13 artikla. *Soveltaminen.* Pöytäkirjan soveltamisesta vastaavat Tadžikistanin keskus-tulliviranomaiset, komission toimivaltaiset yksiköt sekä tarvittaessa jäsenvaltioiden tulliviranomaiset.

14 artikla. *Muut sopimukset.* Pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta osapuolten muiden kansainvälisten sopimusten mukaisiin velvoitteisiin. Pöytäkirja täydentää EU:n jäsenvaltioiden ja Tadžikistanin välillä mahdollisesti tehtyjä tai tehtäviä keskinäistä avunantoa koskevia sopimuksia. Pöytäkirjan määräykset kuitenkin syrjäyttävät tällaisten sopimusten määräykset, jotka ovat ristiriidassa pöytäkirjan kanssa.

Päätösasiakirja ja julistukset

Sopimuksen päätösasiakirjaan on liitetty seitsemän osapuolten yhteistä julistusta ja komission ja neuvoston julistus sekä Ranskan yksipuolinen julistus. Julistukset eivät ole oikeudellisesti sitovia asiakirjoja. Henkilötiedoista annettuun yhteiseen julistukseen on kirjattu tarve huolehtia riittävästä yksityishenkilöiden suojasta. Sopimuksen 5 artiklasta annetun yhteisen julistuksen mukaan korkean tason tapaamisia järjestetään tapauskohtaisesti, kun osapuolet ovat yhtä mieltä

siitä, että olosuhteet sellaisia vaativat. Sopimuksen 13 artiklasta annetun yhteisen julistuksen mukaan yhteistyökomiteassa neuvotellaan Tadžikistanin tuontitullipolitiikasta, mukaan lukien tullisuojaan muutokset, kunnes Tadžikistan liittyy WTO:hon. Sopimuksen 22 artiklan b alakohdassa ja 33 artiklassa olevasta määräysvallan käsitteestä annetussa yhteisessä julistuksessa vahvistetaan, että määräysvalta riippuu yksittäisten tapausten tosiasiallisista olosuhteista ja luetaan esimerkiksi, milloin yhtiön katsotaan olevan toisen yhtiön määräysvallassa. Sopimuksen 32 artiklasta annetun yhteisen julistuksen mukaan pelkästään sen seikan, että viisumi vaaditaan vain tietyn osapuolen luonnollisilta henkilöiltä, ei katsota rajoittavan erityiseen sitoumukseen perustuvia etuja. Sopimuksen 39 artiklasta annetussa yhteisessä julistuksessa sovitaan, mitä käsitteisiin immateriaalioikeudet, teollisoikeudet ja kaupalliset oikeudet sisältyy. Sopimuksen 94 artiklasta annetun yhteisen julistuksen mukaan ilmaisulla erityisen kiireelliset tapaukset tarkoitetaan jommankumman osapuolen tekemää sopimuksen merkittävää rikkomista ja aiheellisilla toimenpiteillä tarkoitetaan kansainvälisen oikeuden mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä. Laittomien maahanmuuttajien palauttamista ja takaisinottoa koskevasta lausekkeesta annetun komission ja neuvoston julistuksen mukaan sopimuksen 70 artikla ei vaikuta takaisinottosopimusten tekemistä koskevan toimivallan sisäiseen jakoon yhteisön ja jäsenvaltioiden kesken.

Sopimuksen päätösasiakirjaan on liitetty myös yhteisön ja Tadžikistanin välinen kirjeenvaihto yhtiöiden sijoittautumisesta.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella perustuslain 95 §:n mukaisesti.

3. Voimaantulo

Osapuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille tätä varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen. Sopimuksen tullessa voimaan se korvaa Tadžikistanin tasavallan ja yhteisön välisten suhteiden osalta 18 päivänä joulukuuta 1989 Brysselissä allekirjoitetun Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen samoin kuin yhteisön ja Euratomin sekä Tadžikistanin tasavallan välillä kaupasta ja kaupan liitännäistoimenpiteistä tehdyn väliaikaisen sopimuksen.

Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan yhteisön ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

Tadžikistanin kanssa tehty kumppanuus- ja yhteistyösopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli niin sanottu sekasopimus, jonka osapuolia ovat myös yhteisön jäsenmaat. Sopimuksen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Eduskunta hyväksyy tällaisen sopimuksen vakiintuneen käytännön mukaan vain niiltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (esim. PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001, PeVL 16/2004 vp, PeVL 24/2004 vp).

Sopimuksessa itsessään ei ole määräyksiä, jotka osoittaisivat, miten toimivalta yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välillä jakautuu. Komission ehdotuksessa KOM(2004) 521 katsotaan, että sopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat Euroopan yhteisön perustamis-

sopimuksen 44 artiklan 2 kohtaa, 47 artiklan 2 kohdan viimeistä virkettä, 55 artiklaa, 57 artiklan 2 kohtaa, 63 artiklan 3 kohtaa, 71 artiklaa, 80 artiklan 2 kohtaa sekä 93, 94, 133 ja 181 a artiklaa. Komission ehdotuksessa uusina oikeusperustoina ovat maahanmuuttopoliittisia toimenpiteitä koskeva 63 artiklan 3 kohta ja taloudellista, teknistä ja rahoitusyhteistyötä kolmansien maiden kanssa koskeva 181 a artikla. Sovellettavaksi tulevat oikeusperustat antavat viitteitä siitä, miltä osin sopimus sisältää yhteisön toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yksityiskohtaisen arvion tekemistä toimivallanjaosta tässä vaiheessa vaikeuttaa se, että toimivallanjako sekasopimuksissa riippuu paitsi yhteisön toimivallan laajuudesta myös siitä, päättääkö yhteisö käyttää muuta kuin yksinomaista toimivaltansa sopimusta hyväksyttäessä.

Yhteisöllä on katsottava olevan *yksinomaisten* toimivalta niiden kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen määräysten osalta, jotka on sisällytetty myös kaupasta ja kaupan liitännäistoimenpiteistä Euroopan yhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Tadžikistanin tasavallan välillä tehtyyn väliaikaiseen sopimukseen. Tällaisia määräyksiä ovat kumppanuussopimuksen III osaston määräykset tavarakaupasta, 38 artiklan 1 kohdan määräykset tavaroiden, palvelujen tai henkilöiden liikkuvuuteen liittyvistä maksuista, 39 artiklan 1 kohdan määräykset immateriaali-oikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelusta, 40 artiklan 4 kohdan määräykset kauppaa koskevan kilpailulainsäädännön soveltamisesta, 42 artiklan määräykset yhteistyöstä tavara- ja palvelukaupan alalla, 45 artiklan määräykset yhteistyöstä julkisten hankintojen alalla, 46 artiklan määräykset yhteistyöstä standardien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin alalla, 50 artiklan määräykset yhteistyöstä maatalouden ja maatalouden raaka-aineita jalostavan teollisuuden alalla, 63 artiklan määräykset yhteistyöstä tullialalla ja siihen liittyvän keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn pöytäkirjan määräykset, 64 artiklan määräykset tilastoalan yhteistyöstä, 81 artiklan määräykset WTO:n perustamisopimusta koskevien viittausten tulkinnaasta, 85–90, 94, 95, 97 ja 99 artiklan erinäiset määräykset sekä 92 artiklan määräykset Euroopan energia-

peruskirjan soveltamisesta.

Sopimukseen erottamattomana osana sisältyvä keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehty pöytäkirja on sisällytetty myös väliaikaiseen yhteisösopimukseen ja sen määräysten on katsottava näin ollen kuuluvan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

Yhteisöillä ei ole toimivaltaa toteuttaa niin sanottua poliittista vuoropuhelua kolmansien valtioiden kanssa, joten sopimuksen asiaa koskevat määräykset (II osasto) kuuluvat *jäsenvaltioiden* yksinomaiseen toimivaltaan.

Muilta kuin edellä mainituilta osin sopimuksen määräykset kuuluvat *osittain Euroopan yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan*.

Jäsenvaltioiden ja yhteisön jaetun toimivalan osalta jäsenvaltioilla on edelleen merkittävässä määrin toimivaltaa erityisesti sopimuksen työehtoja (17-19 artikla), sijoittautumista (20-26 artikla), palvelujen tarjoamista (27-30 artikla) ja pääomanliikkeitä (38 artikla) koskevien määräysten osalta. Sama koskee myös useita sopimuksen VI osaston (sosiaalis-taloudellinen yhteistyö) kattamia aloja sekä määräyksiä oikeus- ja sisäasioista (VIII osasto) ja kulttuurista (IX osasto).

Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistöimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta määräyksestä on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mu-

kaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Sopimuksen 2 artiklassa todetaan, että sopimuksen olennaisen osan muodostavat perus- ja ihmisoikeudet sellaisina kuin ne määritellään erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa, Helsingin päätöksiäkirjassa ja uutta Eurooppaa koskevassa Pariisin peruskirjassa. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 45/2000 vp; PeVL 31/2001 vp), etteivät sellaiset yleispiirteiset ja julistuksenomaiset määräykset, joissa sopimuspuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, vaikuta Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen ihmisoikeuksien alalla. Tällaisilla määräyksillä on kuitenkin aikaisempaan verrattuna uudentyyppistä sitovaa merkitystä sopimuksen 94 artiklan mukaisen neuvottelu- ja sanktiomenettelyn vuoksi, joten sopimuksen ihmisoikeusmääräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan (ks. PeVL 31/2001 vp).

Sopimuksen sijoittautumisoikeutta ja palvelujen tarjontaa koskevat 20–37 artiklat ja 38 artiklan ulkomaisia suoria investointeja koskevat määräykset sisältävät jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan kuuluvaa sääntelyä.

Sopimuksen 85 artiklan mukaan osapuolet sitoutuvat varmistamaan, että toisen osapuolen luonnolliset ja oikeushenkilöt voivat, ilman syrjintää sen omiin kansalaisiin verrattuna esittää asiansa osapuolten toimivaltaisille tuomioistuimille ja hallintoviranomaisille vedotessaan yksilöllisiin tai omaisuuteensa kohdistuviin oikeuksiinsa. Sanamuodoltaan samanlainen määräys sisältyy myös kauppa- ja kaupan liitännäistoimenpiteitä koskevaan väliaikaiseen sopimukseen. Määräyksen on katsottava koskevan siinä yhteydessä vain kauppa- ja sen liitännäistoimenpiteitä. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen 85 artiklassa se sisältää myös jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvaa sääntelyä, joka liittyy Suomessa perustuslain 6 ja 21 §:n noudattamiseen ja kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 86 artiklan kanssa sanamuodoltaan samanlainen määräys sisältyy myös

kauppaa ja kaupan liitännäistoimenpiteitä koskevaan väliaikaiseen sopimukseen. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen yhteydessä määräys vaikuttaa myös jäsenvaltion toimivaltaan kuuluviin muihin määräyksiin sekä useisiin kansallisen lainsäädännön säännöksiin. Tällaisia ovat esimerkiksi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), valmiuslaki (1080/1991), laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992), puolustustalalaki (1083/1991), laki puolustustarvikkeiden maasta viennistä ja kauttakuljetuksesta (242/1990) ja laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996). Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 92 artiklassa määrätään Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja sen pöytäkirjojen soveltamisesta niiltä osin kuin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat kysymykset kuuluvat sen soveltamisalaan. Sananmuodoltaan samanlainen määräys sisältyy väliaikaiseen yhteisösopimukseen, jossa sen merkitys rajoittuu energiaperuskirjan ja väliaikaisen sopimuksen määräysten väliseen suhteeseen. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen 92 artiklassa määräys sisältää kahden lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä sisältävän sopimuksen määräysten etusijaa koskevan määräyksen ja

kuuluu siten itsekin lainsäädännön alaan.

4.2. Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 11 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuuden perustavan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § Luxemburgissa 11 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisen kumppanuuden perustavan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen lainsäädännön alaan	kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.
	2 § Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministerin sijainen
Pääministeri *Matti Vanhanen*

**EUROOPAN YHTEISÖJEN JA NIIDEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
TADŽIKISTANIN TASAVALLAN
KUMPPANUUS- JA YHTEISTYÖSOPIMUS
KUMPPANUUDEN PERUSTAMISESTA**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
TŠEKin TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
IRLANTI,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARIN TASAVALTA,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,
SLOVENIAN TASAVALTA,
SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratomin) perustamissopimuksen osapuolet,

jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN YHTEISÖ JA EUROOPAN ATOMIENERGIAYHTEISÖ,
jäljempänä 'yhteisö',

sekä

TADŽIKISTANIN TASAVALTA,

jotka

PITÄVÄT MERKITTÄVINÄ yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välisiä siteitä ja yhteisiä arvoja,

TUNNUSTAVAT yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan haluavan lujittaa näitä siteitä sekä perustaa kumppanuuden ja yhteistyön, joilla lujitettaisiin ja laajennettaisiin niitä suhteita, jotka luotiin 18 päivänä joulukuuta 1989 allekirjoitetulla Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton kauppaa sekä kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskevalla sopimuksella,

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan sitoutumisen poliittisten ja taloudellisten vapauksien vahvistamiseen, jotka ovat itse kumppanuuden perusta,

TUNNUSTAVAT tässä yhteydessä, että tukemalla Tadžikistanin tasavallan itsenäisyyttä, täysivaltaisuutta ja alueellista koskemattomuutta myötävaikutetaan rauhan ja vakaiden olojen turvaamiseen Keski-Aasiassa,

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten sitoutumisen kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden samoin kuin riitojen rauhanomaisen ratkaisun edistämiseen sekä yhteistyöhön tämän päämäärän saavuttamiseksi Yhdistyneissä Kansakunnissa ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (ETYJ),

OTTAVAT HUOMIOON yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan lujan sitoutumisen panemaan täysimääräisesti täytäntöön kaikki periaatteet ja määräykset, jotka sisältyvät Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen (ETYK) päätösasiakirjaan, Madridin ja Wienin seurantakokousten päätösasiakirjoihin, taloudellista yhteistyötä koskevan Bonnin ETY-kokouksen asiakirjaan, uutta Eurooppaa koskevaan Pariisin peruskirjaan, Helsingin ETYK-asiakirjaan "Muutoksen haasteet" vuodelta 1992 sekä muihin ETYJ:n perustavaa laatua oleviin asiakirjoihin,

OVAT VAKUUTTUNEITA oikeusvaltion periaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen, erityisesti vähemmistöjen ihmisoikeuksien kunnioittamisen, monipuoluejärjestelmän ja siihen kuuluvien vapaiden demokraattisten vaalien aikaan saamisen sekä markkinatalouteen siirtymiseksi tarkoitetun talouden vapauttamisen ensisijaisen tärkeästä merkityksestä,

USKOVAT, että tämän kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täysimääräinen soveltaminen on Tadžikistanin poliittisten, taloudellisten ja oikeudellisten uudistusten jatkumisesta ja toteutumisesta sekä yhteistyössä tarvittavien tekijöiden käyttöönotosta riippuva, samalla kun sillä vaikutetaan niiden jatkumiseen ja toteutumiseen erityisesti Bonnin ETY-kokouksessa tehtyjen päätelmien perusteella,

HALUAVAT kannustaa Tadžikistanin tasavallassa Moskovan rauhansopimusten myötä käynnistetyn sovitteluprosessin jatkamista,

HALUAVAT kannustaa naapurimaiden välistä alueellista yhteistyötä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla alueen hyvinvoinnin ja vakauden edistämiseksi,

HALUAVAT aloittaa säännöllisen poliittisen vuoropuhelun molempia osapuolia kiinnostavista kahdensiväisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä sekä kehittää sitä,

TUNNUSTAVAT Tadžikistanin tasavallan halun solmia läheinen yhteistyö eurooppalaisten toimielinten kanssa ja TUKEVAT sitä,

OTTAVAT HUOMIOON tarpeen edistää investointitoimintaa Tadžikistanin tasavallassa erityisesti energian ja vesihuollon aloilla ja vahvistavat yhteisön, sen jäsenvaltioiden ja Tadžikistanin tasavallan sitoutumisen Euroopan energiaperuskirjaan sekä energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja energiatehokkuudesta ja siihen liittyvistä ympäristönäkökohdista tehdyn energiaperuskirjan pöytäkirjan täysimääräiseen täytäntöönpanoon,

KIINNITTÄVÄT HUOMIOTA yhteisön haluun tehdä sosiaalis-taloudellista yhteistyötä sekä antaa tarvittaessa teknistä apua, johon kuuluu myös köyhyyden torjuminen,

PITÄVÄT MIELESSÄ sopimuksen tarpeellisuuden edistettäessä Tadžikistanin tasavallan lähentämistä asteittain Euroopan ja sen lähialueiden laajenevaan yhteistyöalueeseen ja Tadžikistanin asteittaista yhdentymistä avoimeen kansainväliseen kauppajärjestelmään,

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten sitoutumisen kaupan vapauttamiseen Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntöjen mukaisesti sekä yhteisön myönteisen suhtautumisen Tadžikistanin tasavallan aikeeseen liittyä WTO:n jäseneksi,

OVAT TIETOISIA tarpeesta parantaa liiketoimintaa ja investointeja koskevia edellytyksiä sekä yhtiöiden perustamiseen, työvoimaan, palvelujen tarjoamiseen ja pääomien liikkuvuuteen liittyviä edellytyksiä,

OVAT VAKUUTTUNEITA, että tämä sopimus luo uudet olosuhteet osapuolten välisille taloudellisille suhteille ja erityisesti kaupan ja investointien kehittämiseksi, jotka ovat olennaisen tärkeitä talouden rakenneuudistuksen ja teknologian nykyaikaistamisen kannalta,

HALUAVAT luoda tiiviin yhteistyön ympäristönsuojelun alalla ottaen huomioon osapuolten välisen keskinäisen riippuvuuden tällä alalla,

TUNNUSTAVAT laittoman maahanmuuton, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja huumausaineiden laittoman kaupan ehkäisemiseksi ja valvomiseksi tehtävän yhteistyön sekä terrorismin vastaisen taistelun olevan tämän sopimuksen pääasiallisia tavoitteita,

HALUAVAT tehdä yhteistyötä kulttuurin ja koulutuksen alalla sekä kehittää tietojen vaihtoa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Perustetaan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan välinen kumppanuus. Tämän kumppanuuden tavoitteena on:

– tukea Tadžikistanin tasavallan itsenäisyyttä ja täysivaltaisuutta,

– tukea Tadžikistanin tasavaltaa sen pyrki- myksissä lujittaa demokratiaansa, kehittää talouttaan ja sosiaalista infrastruktuuriaan sekä saattaa päätökseen siirtyminen markkinatalouteen,

– luoda asianmukainen rakenne osapuolten väliselle poliittiselle vuoropuhelulle, jolla mahdollistettaisiin poliittisten suhteiden kehittäminen,

– edistää kauppaa ja investointeja erityisesti energia- ja vesialalla sekä osapuolten välisiä sopusointuisia taloudellisia suhteita niiden kestävän taloudellisen kehityksen edistämiseksi,

– luoda perusta lainsäädännölliselle, taloudelliselle, sosiaaliselle, rahoitusalan ja siviilitarkoituksiin suunnatulle tieteelliselle yhteistyölle sekä teollisuuden, tekniikan ja kulttuurin alan yhteistyölle.

I OSASTO

YLEISET PERIAATTEET

2 ARTIKLA

Osapuolten sisäiset ja ulkoiset toimintaperiaatteet perustuvat kansavallan periaatteiden ja perus- ja ihmisoikeuksien, sellaisina kuin ne määritellään erityisesti ihmisoikeuk-

sien yleismaailmallisessa julistuksessa, Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa, Helsingin päätösasiakirjassa ja uutta Eurooppaa koskevassa Pariisin peruskirjassa, kunnioittamiseen, ja ne muodostavat olennaisen osan tätä sopimusta.

3 ARTIKLA

Osapuolet pitävät hyvinvointinsa ja vakautensa varmistamiseksi olennaisen tärkeänä sitä, että Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton hajotessa syntyneet uudet itsenäiset valtiot, jäljempänä 'itsenäiset valtiot', jatkaisivat ja kehittäisivät keskinäistä yhteistyötään hyvien naapuruusuhdeiden hengessä noudattaen Helsingin päätösasiakirjan periaatteita ja kansainvälistä oikeutta, ja ne pyrkivät kaikkiin tavoin edistämään tätä kehitystä.

II OSASTO

POLIITTINEN VUOROPUHELU

4 ARTIKLA

Osapuolet aloittavat säännöllisen ja jatkuvan poliittisen vuoropuhelun, jota ne aikovat kehittää ja vahvistaa. Tämä vuoropuhelu edistää ja lujittaa yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välistä lähentymistä, tukee kyseisessä maassa tällä hetkellä tapahtuvia poliittisia ja sosiaalis-taloudellisia muutoksia sekä edistää uusien yhteistyömuotojen luomista. Poliittisella vuoropuhelulla:

– lujitetaan Tadžikistanin tasavallan sekä yhteisön ja sen jäsenvaltioiden ja samalla koko demokraattisten valtioiden yhteisön välisiä yhteyksiä. Tällä sopimuksella saavutettu taloudellinen lähentyminen johtaa poliittisten suhteiden syvenemiseen,

– saavutetaan näkökantojen lisääntyneen vähentyminen molempia osapuolia koskevissa kansainvälisissä kysymyksissä, millä lisätään alueen turvallisuutta ja vakautta,

– varmistetaan, että osapuolet pyrkivät toimimaan yhteistyössä demokratian periaatteiden noudattamisen sekä ihmisoikeuksien turvaamista ja kunnioittamista, mukaan lukien vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksien kunnioittamista ja edistämistä koskevissa kysymyksissä, ja että osapuolet neuvottelevat tarvittaessa näihin liittyvistä kysymyksistä.

Osapuolet arvioivat, että valtioiden ja muiden kuin valtioiden omistuksessa olevien joukkotuoaseiden ja maaliinsaattamisjärjestelmien leviäminen muodostaa yhden vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden vaarantavista tekijöistä. Sen vuoksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä joukkotuoaseiden ja maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämiseksi noudattamalla kansainvälisistä aseidenriisuntasopimuksista ja aseiden leviämisen estämiseen tähtäävistä sopimuksista johtuvia velvoitteitaan ja muita asiaa koskevia kansainvälisiä velvoitteitaan sekä panemalla ne täytäntöön. Osapuolet sopivat, että tämä määräys muodostaa olennaisen osan tätä sopimusta ja sisältyy poliittiseen vuoropuheluun, joka edistää ja lujittaa näitä tekijöitä.

Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja estävänsä joukkotuoaseiden ja maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen:

– toteuttamalla toimenpiteitä allekirjoitukseen ja ratifioidakseen kaikki muut asiaa koskevat kansainväliset asiakirjat ja tarvittaessa liittyäkseen niihin niiden täyden täytäntöönpanon varmistamiseksi,

– luomalla tehokkaan järjestelmän, jolla valvotaan joukkotuoaseisiin liittyvien tuotteiden vientiä ja kauttakulkua sekä kaksikäyttöisen teknologian avulla saatujen tuotteiden loppukäyttöä joukkotuoaseiden alalla, ja määräämällä tehokkaista seuraamuksista silloin, kun vientiä ei valvota asianmukaisesti. Tällaista vuoropuhelua voidaan käydä alueellisesti.

5 ARTIKLA

Ministeritasolla poliittista vuoropuhelua käydään 77 artiklalla perustetussa yhteistyöneuvostossa ja muissa tapauksissa yhteisestä sopimuksesta.

6 ARTIKLA

Osapuolet käyttävät poliittisessa vuoropuhelussa myös muita menettelyjä ja keinoja, joita ovat erityisesti:

– korkean virkamiestason säännölliset kokoukset yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Tadžikistanin tasavallan edustajien välillä,

– osapuolten välisten diplomaattisten yhteyksien täysimääräinen käyttö, mukaan lukien asianmukaiset kahdenväliset ja monenväliset yhteydet, kuten Yhdistyneiden Kansakuntien ja ETYJ:n kokoukset sekä muut yhteydet,

– kaikki muut keinot, mukaan lukien mahdolliset asiantuntijakokoukset, joilla edistetäisiin tämän vuoropuhelun vakiinnuttamista ja kehittämistä.

III OSASTO

TAVARAKAUPPA

7 ARTIKLA

1. Osapuolet myöntävät toisilleen suosituisuuskohtelun kaikilla aloilla seuraavien osalta:

– tuontiin ja vientiin sovellettavat tullit ja maksut, mukaan lukien tällaisten tullien ja maksujen kantamismenetelmä,

– tulliselvitystä, kauttakuljetusta, varastointia ja uudelleenlastausta koskevat säännökset ja määräykset,

– verot ja muut sisäiset maksut, joita sovelletaan tuotuihin tavaroihin välittömästi tai välillisesti,

– maksutavat ja kyseisten maksujen siirrot,

– säännöt, jotka koskevat tavaroiden myyntiä, ostoa, kuljetusta, jakelua ja käyttöä sisämarkkinoilla.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään ei sovelleta:

a) etuuksiin, jotka myönnetään tulliliiton tai vapaakauppa-alueen perustamiseksi taikka tällaisen liiton tai alueen perustamisen perusteella;

b) etuuksiin, jotka myönnetään tietyille maille WTO:n sääntöjen ja muiden kehitysmaita suosivien kansainvälisten järjestelyjen mukaisesti;

c) etuuksiin, jotka myönnetään rajaliikenteen helpottamiseksi maille, joilla on yhteinen raja osapuolten kanssa.

3. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei sovelleta liitteessä I määriteltyihin Tadžikistanin tasavallan muille Sosialististen neuvostotasavaltojen liiton hajotessa syntyneille valtioille myöntämiin etuuksiin siirtymäaikana, joka päättyy viisi vuotta tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen.

8 ARTIKLA

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että vapaan kauttakuljetuksen periaate on tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen olennainen edellytys. Tässä yhteydessä kukin osapuoli sallii toisen osapuolen tullialueelta peräisin olevien tai sen tullialueelle tarkoitettujen tavaroiden rajoittamattoman kuljetuksen alueensa kautta tai läpi.

2. GATT 1994 -sopimuksen V artiklan 2, 3, 4 ja 5 kohdan määräyksiä sovelletaan osapuolten välillä.

3. Tämän artiklan määräykset eivät kuitenkaan rajoita osapuolten välillä sovittujen erityismääräysten soveltamista erityisaloihin, ennen kaikkea liikennealaan, tai tuotteisiin.

9 ARTIKLA

Kumpikin osapuoli myöntää toiselle osapuolelle vapautuksen väliaikaisesti maahan-

tuotujen tavaroiden tuontimaksuista ja -tulleista lainsäädäntönsä mukaisesti asiaa koskevissa muissa osapuolta sitovissa kansainvälisissä yleissopimuksissa määräytyissä tapauksissa ja niissä määrättyjä menettelyjä noudattaen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta osapuolia sitovista, tavaroiden väliaikaista maahantuontia koskevista kansainvälisistä yleissopimuksista johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia. Olosuhteet, joiden perusteella kyseinen osapuoli on hyväksynyt tällaisesta yleissopimuksesta johtuvat velvollisuudet, otetaan huomioon.

10 ARTIKLA

1. Tadžikistanin tasavallasta peräisin olevat tavarat tuodaan yhteisöön ilman määrällisiä rajoituksia ja vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 12, 15 ja 16 artiklan määräysten soveltamista.

2. Yhteisöstä peräisin olevat tavarat tuodaan Tadžikistaniin ilman määrällisiä rajoituksia ja vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 12, 15 ja 16 artiklan määräysten soveltamista.

11 ARTIKLA

Tavaroiden kauppaa käydään osapuolten välillä markkinahinnoin.

12 ARTIKLA

1. Kun tietyn tuotteen tuonti toisen osapuolen alueelle lisääntyy sellaisiin määriin tai sillä tavoin, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vahinkoa samankaltaisten tai suoraan niiden kanssa kilpailevien tuotteiden kotimarkkinoiden valmistajille, tapauksen mukaan joko yhteisö tai Tadžikistanin tasavalta voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet seuraavien menettelyjen ja edellytysten mukaisesti.

2. Ennen toimenpiteiden toteuttamista tai tapauksissa, joihin sovelletaan 4 kohtaa mahdollisimman pian toteuttamisen jälkeen, tapauksen mukaan joko yhteisö tai Tadžikistanin tasavalta voi toimittaa yhteistyöneuvos-

tolle kaikki asiaankuuluvat tiedot osapuolten hyväksyttävissä olevan ratkaisun saavuttamiseksi XI osaston määräysten mukaisesti.

3. Jos osapuolet eivät neuvottelujen tuloksena pääse yhteisymmärrykseen tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimista 30 päivän kuluessa asian saattamisesta yhteistyöneuvoston käsiteltäväksi, neuvotteluja pyytänyt osapuoli saa rajoittaa kyseisten tuotteiden tuontia siinä määrin ja siksi ajaksi kuin on tarpeen vahingon torjumiseksi tai korjaamiseksi taikka toteuttaa muita aiheellisia toimenpiteitä.

4. Kriittisissä olosuhteissa, joissa viive saattaisi aiheuttaa vaikeasti korjattavia vahinkoja, osapuolet voivat toteuttaa toimenpiteet ennen neuvotteluja sillä edellytyksellä, että neuvottelut käydään viipymättä tällaisten toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen.

5. Valittaessa tämän artiklan mukaisia toimenpiteitä osapuolet pitävät ensisijaisina niitä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen tavoitteiden toteutumiselle.

6. Tämän artiklan määräykset eivät estä osapuolia ottamasta käyttöön polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä tai tasoitustoimenpiteitä GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan, GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen, tuki- ja tasoitustoimenpiteitä koskevan sopimuksen tai asiaan liittyvän kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

13 ARTIKLA

Osapuolet sitoutuvat tarkistamaan tämän osapuolten välistä tavarakauppaa koskevan sopimuksen määräyksiä olosuhteiden mukaan, mukaan lukien erityisesti Tadžikistanin tasavallan tulevasta liittymisestä WTO:hon aiheutuva tilanne. Yhteistyöneuvosto voi antaa osapuolille tällaisia tarkistuksia koskevia suosituksia, jotka voitaisiin toteuttaa osapuolten välisellä sopimuksella niiden omia menettelyjä noudattaen, jos ne hyväksytään.

14 ARTIKLA

Tämä sopimus ei estä soveltamasta tavaroiden tuonnissa, viennissä tai kauttakuljetuksessa kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja julkisen moraalien, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden kannalta, ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi, luonnonvarojen suojelemiseksi, taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi taikka immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseksi tai kultaa ja hopeaa koskevien sääntöjen perusteella. Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

15 ARTIKLA

Yhdistetyn nimikkeistön 50–63 ryhmään kuuluvien tekstiilituotteiden kauppaa säännellään erillisellä kahdenvälisellä sopimuksella. Kun sen voimassaolo päättyy, tekstiilituotteet sisällytetään tähän sopimukseen.

16 ARTIKLA

Ydinaineiden kauppaa käydään Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräysten mukaisesti. Tarvittaessa ydinaineiden kauppaa säännellään Euroopan atomienergiayhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välillä tehtävän erityissopimuksen määräyksin.

IV OSASTO

LIIKETOIMINTAA JA INVESTOINTEJA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

I LUKU

TYÖEHDOT

17 ARTIKLA

1. Jollei jäsenvaltioissa sovellettavasta lainsäädännöstä, edellytyksistä ja menettelyistä muuta johdu, yhteisö ja sen jäsenvaltiot pyrkivät varmistamaan, että jonkin jäsenvaltion alueella laillisesti oleskelevia ja työsken-

televiä Tadžikistanin tasavallan kansalaisia ei kyseisen jäsenvaltion omiin kansalaisiin verrattuna syrjitä heidän kansalaisuutensa perusteella, kun on kyse työ-, palkka- tai irtisanomishdoista.

2. Jollei Tadžikistanissa sovellettavasta lainsäädännöstä, edellytyksistä ja menettelyistä muuta johdu, Tadžikistanin tasavalta pyrkii varmistamaan, että Tadžikistanin alueella laillisesti oleskelevia ja työskenteleviä jäsenvaltioiden kansalaisia ei syrjitä sen omiin kansalaisiin verrattuna heidän kansalaisuutensa perusteella, kun on kyse työ-, palkka- tai irtisanomishdoista.

18 ARTIKLA

Yhteistyöneuvosto tutkii, mitä parannuksia voidaan tehdä liikemiesten työskentelyoloihin sopimuspuolten kansainvälisten sitoumusten mukaisesti, mukaan lukien Bonnin ETY-kokouksen asiakirjassa esitetyt sitoumukset.

19 ARTIKLA

Yhteistyöneuvosto antaa 17 ja 18 artiklan täytäntöönpanoa koskevia suosituksia.

II LUKU

YHTIÖIDEN SJOITTAUTUMISTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT EDELLYTYKSET

20 ARTIKLA

1. Yhteisö ja sen jäsenvaltiot myöntävät Tadžikistanin yhtiöiden 22 artiklan d alakohdassa määritellyn sijoittautumisen osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin mille tahansa kolmannen maan yhtiöille myönnetty kohtelu.

2. Yhteisö ja sen jäsenvaltiot myöntävät alueelleen sijoittautuneille Tadžikistanin yhtiöiden tytäryhtiöille näiden toiminnan osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin yhteisön yhtiöille myönnetty kohtelu, sanotun kuitenkin rajoittamatta liitteessä II lueteltujen varaumien soveltamista.

3. Yhteisö ja sen jäsenvaltiot myöntävät alueelleen sijoittautuneille Tadžikistanin yhtiöiden sivuliikkeille näiden toiminnan osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin minkä tahansa kolmannen maan yhtiöiden sivuliikkeille myönnetty kohtelu.

4. Tadžikistanin tasavalta myöntää yhteisön yhtiöiden 22 artiklan d alakohdassa määritellyn sijoittautumisen osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin Tadžikistanin yhtiöille tai kolmansien maiden yhtiöille myönnetty kohtelu, sen mukaan, kumpi näistä kohteluista on edullisempi.

5. Tadžikistanin tasavalta myöntää alueelleen sijoittautuneille yhteisön yhtiöiden tytäryhtiöille ja sivuliikkeille näiden toiminnan osalta kohtelun, joka ei ole epäedullisempi kuin Tadžikistanin yhtiöille tai sivuliikkeille taikka minkä tahansa kolmannen maan yhtiöille tai sivuliikkeille myönnetty kohtelu, sen mukaan, kumpi näistä kohteluista on edullisempi.

21 ARTIKLA

1. Mitä 20 artiklassa määrätään, ei sovelleta lento-, sisävesi- ja meriliikenteeseen.

2. Kuitenkin merihuolintaliikkeiden tarjoamia kansainvälisiä meriliikennepalveluja koskevien toimien osalta, mukaan lukien meriosuuden sisältävät intermodaalikuljetukset, kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen yhtiöiden kaupallisen läsnäolon alueellaan tytäryhtiöiden tai sivuliikkeiden muodossa siten, että sijoittautumis- ja toimintaedellytykset eivät ole epäedullisemmat kuin sen omille yhtiöille tai kolmansien maiden tytäryhtiöille tai sivuliikkeille myönnetty edellytykset, sen mukaan kummat ovat edullisemmat.

Tällainen toiminta sisältää seuraavia toimia, mutta ei rajoitu niihin:

a) meriliikennepalvelujen ja niihin liittyvien palvelujen markkinointi ja myynti suoraan asiakkaalle hinnan tarjoamisesta laskutukseen saakka huolimatta siitä, hoitavatko tai

tarjoavatko näitä palveluja itse palvelujen tarjoajat vai sellaiset palvelujen tarjoajat, joiden kanssa palvelujen myyjä on tehnyt pysyviä liikejärjestelyjä;

b) sellaisten liikennepalvelujen ja niihin liittyvien palvelujen hankkiminen ja käyttö omaan lukuun tai asiakkaan puolesta (tai jälleenmyytäväksi asiakkaille), jotka ovat tarpeellisia yhdistetyn palvelun tarjoamiseksi, mukaan lukien kaikki sisämaaliikennepalvelut, erityisesti sisävesi-, maantietä rautatieliikenne;

c) kuljetusasiakirjojen, tulliasiakirjojen tai muiden kuljetettavien tavaroiden alkuperään tai ominaisuuksiin liittyvien asiakirjojen laatiminen;

d) kaikin tavoin tapahtuva tiedon toimittaminen liiketoiminnasta, mukaan lukien tietojärjestelmät ja sähköiset tietojenvaihtojärjestelmät (jollei sähköiseen viestintään liittyvistä ketään syrjimättömistä rajoituksista muuta johdu);

e) liikejärjestelyjen toteuttaminen paikallisten merihuolintaliikkeiden kanssa, mukaan lukien osallistuminen yhtiöiden osakepääomaan ja paikallisesti (tai ulkomaisen henkilöstön ollessa kyseessä tämän sopimuksen olennaisten määräysten mukaisesti) työhön otetun henkilöstön nimittäminen;

f) toimiminen yhtiöiden puolesta järjestämällä tarvittaessa aluksen satamassa käynti tai ottamalla vastuu rahdista.

22 ARTIKLA

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

a) 'yhteisön yhtiöllä' tai 'Tadžikistanin yhtiöllä' jäsenvaltion tai Tadžikistanin tasavallan lainsäädännön mukaisesti perustettua yhtiötä, jonka sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön tai Tadžikistanin tasavallan alueella. Jäsenvaltion tai Tadžikistanin tasavallan lainsäädännön mukaisesti perustettua yhtiötä, jolla on ainoastaan sääntömääräinen kotipaikka yhteisön

tai Tadžikistanin tasavallan alueella, pidetään kuitenkin yhteisön tai Tadžikistanin yhtiönä, jos sen toiminnalla on todellinen ja jatkuva yhteys yhden jäsenvaltion tai Tadžikistanin tasavallan talouteen;

b) yhtiön 'tytäryhtiöllä' a alakohdassa mainitun yhtiön tosiasiallisessa määräysvallassa olevaa yhtiötä;

c) yhtiön 'sivuliikkeellä' toimipaikkaa, joka ei ole oikeushenkilö mutta jonka toiminta on luonteeltaan pysyvää, esimerkiksi emoyhtiön sivutoimipaikkaa, jolla on oma johto ja jolla on käytännön valmiudet käydä liikeneuvotte-luja kolmansien osapuolten kanssa niin, että vaikka kolmannet osapuolet tietävät, että tarvittaessa emoyhtiöön eli ulkomailla sijaitsevan päätoimipaikkaan on oikeudellinen yhteys, niiden ei tarvitse toimia suoraan tällaisen emoyhtiön kanssa, vaan ne voivat toteuttaa liiketoimia sivutoimipaikan kanssa;

d) 'sijoittautumisella' a alakohdassa tarkoitettujen yhteisön tai Tadžikistanin yhtiöiden oikeutta alkaa harjoittaa taloudellista toimintaa perustamalla tytäryhtiötä ja sivuliikkeitä yhteisössä tai Tadžikistanin tasavallassa;

e) 'toiminnalla' taloudellisen toiminnan harjoittamista;

f) 'taloudellisella toiminnalla' teollista ja kaupallista toimintaa sekä vapaiden ammattien harjoittamista.

Tämän luvun ja III luvun määräyksiä sovelletaan myös kansainvälisessä meriliikenteessä, mukaan lukien meriosuuden sisältävät intermodaalikuljetukset, niihin jäsenvaltioiden tai Tadžikistanin tasavallan kansalaisiin, jotka ovat sijoittautuneet yhteisön tai Tadžikistanin tasavallan ulkopuolelle, ja niihin lävanvarustamoihin, jotka ovat sijoittautuneet yhteisön tai Tadžikistanin tasavallan ulkopuolelle ja jotka ovat jonkin jäsenvaltion tai Tadžikistanin tasavallan kansalaisen määräysvallassa, jos niille kuuluvat alukset on rekisteröity tässä jäsenvaltiossa tai Tadžikistanin tasavallassa kyseisen maan lainsäädännön mukaisesti.

23 ARTIKLA

1. Sen estämättä, mitä tässä sopimuksessa muuten määrätään, osapuolta ei estetä toteuttamasta vakavaraisuustoimenpiteitä, muun muassa suojellakseen sijoittajia, tallettajia, vakuutettuja tai sellaisia henkilöitä, joiden omaisuuden hoidosta vastaa rahoituspalvelujen toimittaja, tai varmistaakseen rahoitusjärjestelmän loukkaamattomuuden ja vakauden. Jos nämä toimenpiteet eivät ole tämän sopimuksen määräysten mukaisia, niitä ei saa käyttää keinoina välttää osapuolen tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteita.

2. Tätä sopimusta ei saa tulkita osapuoleen kohdistuvaksi vaatimukseksi ilmaista yksittäisten asiakkaiden liiketoimia tai tilejä koskevia tietoja tai julkisten laitosten hallussa olevia luottamuksellisia tai omistusta koskevia tietoja.

3. Tässä sopimuksessa tarkoitetaan ilmaisulla 'rahoituspalvelut' liitteessä III esitettyä toimintaa.

24 ARTIKLA

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta tarvittavia toimenpiteitä, joilla estetään sellaisten sen toteuttamisen toimenpiteiden kiertäminen, jotka koskevat kolmansien maiden pääsyä osapuolen markkinoille tämän sopimuksen määräysten nojalla.

25 ARTIKLA

1. Sen estämättä, mitä tämän osaston I luvussa määrätään, Tadžikistanin tasavallan alueelle sijoittautuneella yhteisön yhtiöllä tai yhteisön alueelle sijoittautuneella Tadžikistanin yhtiöllä on oikeus palkata tai antaa tytäryhtiönsä tai sivuliikkeensä palkata Tadžikistanin tasavallan tai yhteisön alueella vastaanottavan valtion voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti työntekijöitä, jotka ovat yhteisön jäsenvaltioiden ja vastaavasti Tadžikistanin tasavallan kansalaisia, jos nämä työntekijät ovat tämän artiklan 2 kohdassa määriteltyjä keskeisissä tehtävissä työskenteleviä henkilöitä ja jos ainoastaan yhtiöt tai sivuliikkeet palkkaavat heidät. Näiden

työntekijöiden oleskelu- ja työlupa on voimassa ainoastaan asianomaisen työskentelyjakson ajan.

2. Edellä mainittujen yhtiöiden, jäljempänä 'yhtiökokonaisuus', keskeisissä tehtävissä työskentelevät henkilöt ovat c alakohdassa tarkoitettuja 'yhtiön sisäisen siirron saajia', jos yhtiökokonaisuus on oikeushenkilö ja jos kyseiset henkilöt ovat olleet sen palveluksessa tai sen osakkaita (muita kuin pääosakkaita) vähintään ennen mainittua siirtoa edeltävän vuoden ajan:

a) yhtiökokonaisuudessa johtavassa asemassa olevat henkilöt, jotka ensisijaisesti johtavat yhtiötä pääasiallisesti yhtiön hallituksen tai osakkeenomistajien taikka niiden kaltaisten elinten tai henkilöiden valvomina tai johtamina ja joiden tehtäviin kuuluu:

- johtaa yritystä, sen osastoa tai alaosastoa,
- valvoa ja tarkastaa muun valvonta-, johdanto- tai teknisissä tehtävissä toimivan henkilöstön työskentelyä,

- henkilökohtainen toimivalta palkata tai irtisanoa työntekijöitä taikka antaa heidän palkkaamistaan, irtisanomistaan tai muita henkilöstöön liittyviä suosituksia;

b) yhtiökokonaisuudessa työskentelevät henkilöt, joilla on yhtiön toiminnalle, tutkimusvälineille, teknologialle tai hallinnolle olennaisen tärkeää poikkeuksellista osaamista. Tällaisen osaamisen arvioinnissa voidaan ottaa huomioon yhtiössä tarvittavan erityisosaamisen lisäksi sellaiseen työhön tai toimialaan liittyvä huomattava pätevyys, joka edellyttää teknistä erityisosaamista, mukaan lukien kuuluminen luvanvaraisten ammattien harjoittajiin;

c) 'yhtiön sisäisen siirron saaja' määritellään luonnolliseksi henkilöksi, joka työskentelee yhtiökokonaisuudessa osapuolen alueella ja joka siirretään väliaikaisesti taloudellista toimintaa harjoitettaessa toisen osapuolen alueelle. Kyseisen yhtiökokonaisuuden pääasiallisen toimipaikan on oltava jommankumman osapuolen alueella, ja siirron on ta-

pahduttava tämän yhtiökokonaisuuden tytäryhtiöön tai sivuliikkeeseen, jonka tosiasiallinen taloudellinen toiminta on samankaltaista toisen osapuolen alueella.

26 ARTIKLA

1. Osapuolet pyrkivät kaikin tavoin välttämään sellaisten toimenpiteiden tai toimien toteuttamista, jotka muuttavat niiden yhtiöiden sijoittautumista ja toimintaa koskevat edellytykset rajoittavammiksi kuin ne olivat tämän sopimuksen allekirjoituspäivää edeltävänä päivänä.

2. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita 34 artiklan määräysten soveltamista: 34 artiklan soveltamisalaan kuuluvia tilanteita koskevat ainoastaan kyseisen artiklan määräykset.

3. Tadžikistanin tasavallan hallitus antaa kumppanuuden ja yhteistyön hengessä sekä 40 artiklan määräysten mukaisesti yhteisölle tiedon aikeistaan antaa uutta lainsäädäntöä, joka saattaa muuttaa yhteisön yhtiöiden, tytäryhtiöiden ja sivuliikkeiden sijoittautumista Tadžikistanin tasavaltaan ja siellä toimimista koskevat edellytykset rajoittavammiksi kuin ne olivat sopimuksen allekirjoituspäivää edeltävänä päivänä. Yhteisö voi pyytää Tadžikistanin tasavaltaa toimittamaan sille luonnokset tällaiseksi lainsäädännöksi tai asetukseksi ja aloittaa näitä luonnoksia koskevat neuvottelut.

4. Jos Tadžikistanin tasavallassa käyttöön otettu lainsäädäntö muuttaa Tadžikistanin tasavaltaan sijoittautuneiden yhteisön yhtiöiden tytäryhtiöiden ja sivuliikkeiden toimintaa koskevat edellytykset rajoittavammiksi kuin ne olivat tämän sopimuksen allekirjoituspäivää edeltävänä päivänä, kyseessä olevia säädöksiä ei sovelleta asianomaisen säädöksen voimaantuloa seuraavien kolmen vuoden aikana sellaisiin tytäryhtiöihin ja sivuliikkeisiin, jotka olivat jo sijoittautuneet Tadžikistanin tasavaltaan säädöksen tullessa voimaan.

III LUKU

VALTIOIDEN RAJAT YLITTÄVÄ PALVELUJEN TARJOAMINEN YHTEISÖN JA TADŽIKISTANIN VÄLILLÄ

27 ARTIKLA

1. Osapuolet sitoutuvat tämän luvun määräysten mukaisesti toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet salliakseen asteittain sen, että yhteisön tai Tadžikistanin yhtiöt, jotka ovat sijoittautuneet eri osapuolen alueelle kuin palvelujen vastaanottaja, voivat tarjota palveluja ottaen huomioon osapuolten palvelu-aloilla tapahtunut kehitys.

2. Yhteistyöneuvosto antaa 1 kohdan täytäntöönpanoa koskevia suosituksia.

28 ARTIKLA

Osapuolet tekevät yhteistyötä tavoitteenaan markkinoille suuntautuneen palvelualan kehittämisen Tadžikistanin tasavallassa.

29 ARTIKLA

1. Osapuolet sitoutuvat soveltamaan tehokkaasti periaatetta kaupallisin perustein tapahtuvasta vapaasta pääsystä kansainvälisille merenkulun markkinoille ja liikenteeseen:

a) mitä edellä määrätään, ei rajoita tämän sopimuksen osapuoliin sovellettavia Yhdistyneiden Kansakuntien linjakonferenssien käyttäytymissäännöistä tehtyyn yleissopimukseen perustuvia oikeuksia ja velvollisuuksia. Linjakonferenssiin kuulumattomat yhtiöt saavat kilpailla konferenssiin kuuluvien yhtiöiden kanssa edellyttäen, että ne noudattavat periaatetta kaupallisin perustein tapahtuvasta rehellisestä kilpailusta;

b) osapuolet vahvistavat sitoutuneensa kivan ja nestemäisen irtotavaran vapaaseen kilpailuun.

2. Sovellettaessa 1 kohdan periaatteita osapuolet:

a) eivät tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen sovelta yhteisön jäsenvaltioiden ja en-

tisen Neuvostoliiton kahdenvälisen sopimusten kuljetusosuuksia koskevia määräyksiä;

b) eivät tulevaisuudessa sisällytä kolmansien maiden kanssa tekemiinsä kahdenvälisiin sopimuksiin kuljetusosuuksia koskevia sopimuslausekkeita, lukuun ottamatta poikkeuksellisia olosuhteita, joissa jommankumman osapuolen laivanvarustamoilla ei olisi muutoin mahdollisuutta harjoittaa liikennettä kyseiseen kolmanteen maahan ja sieltä pois;

c) kieltävät tulevissa kahdenvälisissä sopimuksissaan kuivan ja nestemäisen irtotavaran kuljetusosuuksia koskevat lausekkeet;

d) poistavat tämän sopimuksen voimaantuloa alkaen kaikki yksipuoliset toimenpiteet sekä hallinnolliset, tekniset ja muut esteet, joilla voi olla rajoittava tai syrjivä vaikutus palvelujen vapaaseen tarjoamiseen kansainvälisessä meriliikenteessä.

3. Kumpikin osapuoli muun muassa myöntää toisen osapuolen kansalaisten tai yhtiöiden aluksille vähintään yhtä suotuisan kohtelun kuin se myöntää omille aluksilleen kansainväliseen kauppaan käytettäviin satamiin pääsyn, infrastruktuurin ja satamien meriliikennettä avustavien palvelujen käytön sekä niihin liittyvien maksujen ja veroitusten, tullipalvelujen, laituripaikkojen osoittamisen sekä lastaus- ja purkamislaitteiden osalta.

30 ARTIKLA

Jotta varmistettaisiin osapuolten välisen liikenteen yhteensovitetty kehitys, joka on mukautettu niiden kaupallisiin tarpeisiin, voidaan tarvittaessa sopia molemminpuolista markkinoille pääsyä ja palvelujen tarjoamista koskevista edellytyksistä maa-, rautatie- ja vesiliikenteessä sekä mahdollisesti lentoliikenteessä erityisissä sopimuksissa, jotka osapuolet neuvottelevat tämän sopimuksen tulla voimaan.

IV LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

31 ARTIKLA

1. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan, jollei yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden tai kansanterveyden perusteella annettuista rajoituksista muuta johdu.

2. Niitä ei sovelleta toimintaan, joka osapuolten alueella liittyy edes tilapäisesti vieromaisten toimivallan käyttämiseen.

32 ARTIKLA

Tätä osastoa sovellettaessa tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolia soveltamasta luonnollisten henkilöiden maahanpääsyä, oleskelua, työskentelyä, työehtoja ja sijoittautumista sekä palvelujen tarjontaa koskevaa lainsäädäntöään, jos sillä tavoin ei mitätöidä tai heikennetä etuja, jotka kuuluvat osapuolelle tämän sopimuksen tietyn määräyksen perusteella. Edellä mainittu määräys ei rajoita 31 artiklan soveltamista.

33 ARTIKLA

Tadžikistanin ja yhteisön yhtiöiden yhteisessä määräysvallassa tai yhteisessä omistuksessa oleviin yhtiöihin sovelletaan myös II, III ja IV luvun määräyksiä.

34 ARTIKLA

Jommankumman osapuolen sopimuksen nojalla toiselle myöntämä kohtelu ei saa kuukautta ennen palvelujen kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS) asiaa koskevien velvoitteiden voimaantulopäivää olevasta päivästä alkaen GATS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien alojen tai toimenpiteiden osalta olla edullisempi kuin ensiksi mainitun osapuolen GATS-sopimuksen määräysten mukaisesti myöntämä kohtelu; tämä koskee kaikkia palvelualoja, alasektoreja ja palvelujen tarjoamisen muotoja.

35 ARTIKLA

Sovellettaessa II, III ja IV lukua ei oteta huomioon kohtelua, jonka yhteisö, sen jäsenvaltiot tai Tadžikistanin tasavalta myöntävät taloudellista yhdentymistä koskeviin sopimuksiin sisällytettyjen sitoumusten perusteella GATS-sopimuksen V artiklan periaatteiden mukaisesti.

36 ARTIKLA

1. Tämän osaston määräysten mukaisesti myönnettyä suosituimmuuskohtelua ei sovelleta veroetuihin, joita osapuolet myöntävät tai aikovat myöntää tulevaisuudessa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien sopimusten perusteella, tai muihin verojärjestelyihin.

2. Tämän osaston määräyksiä ei saa tulkita esteeksi sille, että osapuolet ottavat käyttöön tai toteuttavat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää kaksinkertaisen verotuksen välttämistä tehtyjen sopimusten verotusta koskevien määräysten sekä muiden verojärjestelyjen tai kotimaisen verolainsäädännön mukaisten verojen välttäminen tai kiertäminen.

3. Tämän osaston määräyksiä ei saa tulkita esteeksi sille, että jäsenvaltiot tai Tadžikistanin tasavalta erottelevat niiden verolainsäädännön asiaa koskevia määräyksiä sovellettaessa erilaisessa asemassa olevia veronmaksajia toisistaan, erityisesti näiden asuinpaikan perusteella.

37 ARTIKLA

Mitä II, III ja IV luvussa määrätään, ei saa tulkita siten, että:

– annetaan oikeus jäsenvaltioiden kansalaisille saapua Tadžikistanin tasavallan alueelle tai Tadžikistanin tasavallan kansalaisille saapua yhteisön alueelle tai oleskella siellä missä tahansa ominaisuudessa ja erityisesti yhtiön osakkeenomistajana tai osakkaana tai sen johtajana tai työntekijänä taikka palvelujen tarjoajana tai vastaanottajana,

– Tadžikistanin yhtiöiden sivuliikkeille tai tytäryhtiöille yhteisössä annetaan oikeus työllistää tai antaa työllistää Tadžikistanin tasavallan kansalaisia yhteisön alueella,

– yhteisön yhtiöiden sivuliikkeille tai tytäryhtiöille Tadžikistanissa annetaan oikeus työllistää tai antaa työllistää jäsenvaltioiden kansalaisia Tadžikistanin tasavallan alueella,

– Tadžikistanin yhtiöille taikka Tadžikistanin yhtiöiden sivuliikkeille tai tytäryhtiöille yhteisössä annetaan oikeus palkata tadžikistanilaisia henkilöitä työskentelemään muille henkilöille ja muiden henkilöiden valvonnassa tilapäisin työsopimuksin,

– yhteisön yhtiöille taikka yhteisön yhtiöiden sivuliikkeille tai tytäryhtiöille Tadžikistanissa annetaan oikeus palkata jäsenvaltioiden kansalaisia työntekijöiksi tilapäisin työsopimuksin,

sanotun kuitenkin rajoittamatta 24 artiklan määräysten soveltamista.

V LUKU

JUOKSEVAT MAKSUT JA PÄÄOMA

38 ARTIKLA

1. Osapuolet sitoutuvat sallimaan kaikki vapaasti vaihdettavana valuuttana tämän sopimuksen määräysten mukaisesti suoritettavat yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan asukkaiden väliset maksut, jotka liittyvät tämän sopimuksen määräysten mukaiseen tavaroiden, palvelujen tai henkilöiden liikkuvuuteen.

2. Tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen varmistetaan maksutaseen pääomaliin sisältyvissä suorituksissa pääoman vapaa liikkuvuus sellaisten yhtiöiden suorissa investoinneissa, jotka on perustettu vastaanottavan maan lainsäädännön mukaisesti, ja investoinneissa, jotka on tehty II luvun määräysten mukaisesti, sekä näiden investointien ja niistä saatujen voittojen rahaksi muuttami-

nen ja kotiuttaminen.

3. Tämän sopimuksen tultua voimaan ei oteta käyttöön uusia valuuttarajoituksia, jotka koskevat yhteisön ja Tadžikistanin asukkaiden välisiä pääomanliikkeitä ja niihin liittyviä juoksevia maksuja, eikä olemassa olevia rajoituksia tiukenneta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 tai 5 kohdan määräysten soveltamista.

4. Osapuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen muiden kuin 2 kohdassa tarkoitettujen pääomamuotojen liikkuvuutta yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välillä tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi.

5. Tämän artiklan määräysten mukaisesti ja kunnes Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) perustamissopimuksen VIII artiklassa tarkoitettu Tadžikistanin valuutan täydellinen vaihdettavuus on toteutettu, Tadžikistanin tasavalta voi poikkeuksellisissa olosuhteissa soveltaa lyhyen ajan ja keskipitkän ajan luottojen myöntämiseen ja saamiseen liittyviä valuuttarajoituksia, siltä osin kuin nämä rajoitukset on asetettu sille näiden luottojen myöntämiseksi ja sen asema IMF:ssä sallii ne. Tadžikistanin tasavalta soveltaa näitä rajoituksia ketään syrjimättä. Niitä sovelletaan siten, että ne haittaavat mahdollisimman vähän tämän sopimuksen toimintaa. Tadžikistanin tasavalta antaa yhteistyöneuvostolle viipymättä tiedon näiden toimenpiteiden käyttöönotosta ja niihin liittyvistä muutoksista.

6. Jos yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan väliset pääomansiirrot poikkeuksellisissa olosuhteissa aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia vaikeuksia valuuttakurssipolitiikan tai rahapolitiikan toteuttamiselle yhteisössä tai Tadžikistanissa, yhteisö tai Tadžikistanin tasavalta voi toteuttaa suojatoimenpiteitä yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välisen pääomien liikkuvuuden osalta enintään kuuden kuukauden ajan, jos mainitut toimenpiteet ovat ehdottomasti tarpeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 ja 2 kohdan soveltamista.

VILUKU

IMMATERIAALIOIKEUKSIEN, TEOLLISOIKEUKSIEN JA KAUPALLISTEN OIKEUKSIEN SUOJELU

39 ARTIKLA

1. Tadžikistanin tasavalta jatkaa tämän artiklan ja liitteen IV määräysten mukaisesti immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelun parantamista varmistaakseen viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta yhteisön suojelun tasoon verrattavissa olevan suojelun tason, mukaan lukien tehokkaat keinot kyseisten oikeuksien täytäntöönpanon varmistamiseksi.

2. Tadžikistanin tasavalta liittyy viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta sellaisiin liitteessä IV olevassa 1 kohdassa tarkoitettuihin monenvälisiin yleissopimuksiin immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelusta, joiden osapuolia jäsenvaltiot ovat tai joita ne tosiasiallisesti soveltavat näihin sopimuksiin sisältyvien asiaa koskevien määräysten mukaisesti. Yhteisö antaa tukea tämän määräyksen täytäntöön panemiseksi mahdollisuuksien mukaan.

V OSASTO

YHTEISTYÖ LAINSÄÄDÄNNÖN ALALLA

40 ARTIKLA

1. Osapuolet tunnustavat, että Tadžikistanin tasavallan nykyisen ja tulevan lainsäädännön lähentäminen yhteisön lainsäädäntöön on tärkeä edellytys Tadžikistanin tasavallan ja yhteisön taloudellisten yhteyksien vahvistamiselle. Tadžikistanin tasavalta pyrkii varmistamaan, että sen lainsäädäntö yhtenäistetään vähitellen yhteisön lainsäädäntöön.

2. Lainsäädäntöjen lähentäminen kattaa erityisesti seuraavat alueet: tullilainsäädäntö, yhtiöoikeus, pankkilainsäädäntö ja muita rahoituspalveluja koskeva lainsäädäntö, yrityskirjanpito ja yhtiöverotus, immateriaalioi-

keudet, työntekijöiden suojelu työpaikoilla, kilpailusäännöt mukaan lukien kaikki liitännäiskysymykset ja kauppaa koskevat säännöt, julkiset hankinnat, ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden ja elämän suojelu, ympäristö, kuluttajansuoja, välillinen verotus, tekniset säännöt ja standardit, ydinvoima-alan lainsäädäntö, liikenne ja sähköinen viestintä.

3. Yhteisö antaa Tadžikistanin tasavallalle näiden toimenpiteiden toteuttamisessa tarvittavaa teknistä apua, johon voi sisältyä esimerkiksi:

- asiantuntijavaihto,
- tietojen toimittaminen varhaisessa vaiheessa, erityisesti olennaisen lainsäädännön osalta,
- seminaarien järjestäminen,
- lainsäädännön valmistelussa ja täytäntöönpanossa toimivan henkilöstön koulutus,
- avunanto olennaisia aloja koskevan yhteisön lainsäädännön kääntämisessä.

4. Osapuolet sopivat tarkastelevansa keinoja soveltaa kilpailulainsäädäntöään yhteiseltä pohjalta tapauksissa, jotka koskevat niiden välistä kauppaa.

VI OSASTO

SOSIAALIS-TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ

41 ARTIKLA

1. Yhteisö ja Tadžikistanin tasavalta tekevät taloudellista yhteistyötä edistääkseen talousuudistusta ja talouden elpymistä sekä kestäväää kehitystä Tadžikistanin tasavallassa. Tällä yhteistyöllä lujitetaan nykyisiä taloussuhteita osapuolten etujen mukaisesti.

2. Menettelyt ja muut toimenpiteet suunnitellaan siten, että niillä edistetään taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia sekä talousjärjestelmän rakennemuutosta Tadžikistanin tasavallassa, ja ne noudattavat kestäväää

ja sopusointuisen yhteiskunnallisen kehityksen periaatetta. Niihin sisältyvät täysimääräisesti myös ympäristöön ja köyhyyden torjumiseen liittyvät asiat.

3. Tämän vuoksi yhteistyössä keskitytään taloudelliseen ja sosiaaliseen kehittämiseen, inhimillisten voimavarojen kehittämiseen, yritysten tukemiseen (mukaan lukien yksityistäminen, investoinnit ja rahoituspalvelujen kehittäminen), maatalouteen ja elintarvikkeisiin (elintarvikevarmuus mukaan luetuna), vesihuoltoon, energiaan (myös vesivoimaan) ja ydinenergian siviilikäytön turvallisuuteen, terveysalaan, köyhyyden torjumiseen, liikenteeseen, postipalveluihin, sähköiseen viestintään, matkailuun, ympäristönsuojeluun, rajat ylittävään toimintaan ja alueelliseen yhteistyöhön.

4. Erityistä huomiota kiinnitetään toimenpiteisiin, joilla voidaan edistää Tadžikistanin tasavallan taloudellisia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä.

5. Yhteisö voi tarvittaessa antaa teknistä apua taloudellisen yhteistyön ja muiden tässä sopimuksessa määrättyjen yhteistyömuotojen tukemiseksi ottaen huomioon yhteisön asiaa koskevan neuvoston asetuksen, jota sovelletaan itsenäisille valtioille annettavaan tekniseen apuun, yhteisön Keski-Aasian maille myöntämään tekniseen apuun ja sen käyttöön Tadžikistanin tasavallassa liittyvän alueohjelman painopistealueet sekä tämän avun vahvistetut yhteensovittamis- ja täytäntöönpanomenettelyt. Tadžikistanin tasavalta voi saada tukea myös muista yhteisön ohjelmista neuvoston antamien asiaa koskevien asetusten mukaisesti.

42 ARTIKLA

Yhteistyö tavara- ja palvelukaupan alalla

Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistukseksi, että Tadžikistanin tasavallan kansainvälistä kauppaa käydään WTO:n sääntöjen mukaisesti. Yhteisö antaa Tadžikistanin tasavallalle tätä tarkoitusta varten teknistä apua.

Tähän yhteistyöhön sisältyy kaupan helpottamiseen suoraan liittyviä erityiskysymyksiä,

millä pyritään erityisesti auttamaan Tadžikistanin tasavaltaa yhdenmukaistamaan lainsäädäntönsä WTO:n sääntöjen mukaiseksi ja näin mahdollisimman nopeasti täyttämään vaatimukset, joita edellytetään liityttäessä tähän järjestöön. Näitä ovat:

- kauppaa ja kaupan liitännäiskysymyksiä, mukaan lukien maksut ja selvittelyjärjestelyt, koskevan politiikan muotoilu,
- asiaankuuluvan lainsäädännön valmistelu.

43 ARTIKLA

Yhteistyö teollisuuden alalla

1. Yhteistyön tarkoituksena on edistää erityisesti:

- osapuolten talouden toimijoiden, myös pienten ja keskisuurten yritysten, välisten kaupallisten yhteyksien kehittämistä,
- yhteisön osallistumista Tadžikistanin tasavallan pyrkimykseen uudistaa sen teollisuuden rakenteet,
- liikkeenjohdon parantamista,
- teollisuustuotteiden laadun parantamista ja kansainvälisiin vaatimuksiin mukauttamista,
- tehokkaan tuotanto- ja valmistuskapasiteetin kehittämistä raaka-ainesektorilla,
- asianmukaisten kaupallisten sääntöjen ja käytäntöjen kehittämistä, mukaan lukien tuotteiden markkinointi,
- ympäristönsuojelua,
- sotateollisuuden muuntamista,
- henkilöstön koulutusta.

2. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta yrityksiä koskevien yhteisön kilpailusääntö-

jen soveltamiseen.

44 ARTIKLA

Investointien edistäminen ja turvaaminen

1. Ottaen huomioon yhteisön ja jäsenvaltioiden toimivalta yhteistyön tavoitteena on luoda suotuisat olosuhteet kotimaisille ja ulkomaisille yksityisille investoinneille, erityisesti parempien investointien turvaamista koskevien edellytysten, pääomansiirtojen ja investointimahdollisuuksia koskevien tietojen vaihdon avulla.

2. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti:

- jäsenvaltioiden ja Tadžikistanin tasavallan välisten kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien sopimusten tekeminen tarvittaessa,
- suotuisten olosuhteiden luominen ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi Tadžikistaniin,
- vakaan ja riittävän liiketoimintaa koskevan lainsäädännön ja sitä koskevien edellytysten luominen sekä lakia, asetuksia ja hallinnollisia käytäntöjä koskevien tietojen vaihto investointien alalla,
- investointimahdollisuuksia koskevien tietojen vaihto muun muassa kaupallisten messujen, näyttelyiden, myyntiviikkojen ja muiden tapahtumien yhteydessä.

45 ARTIKLA

Julkiset hankinnat

Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen tavaroiden ja palvelujen julkisten hankintojen kilpailumenettelyjen avoimuutta erityisesti tarjouspyyntöjen avulla.

46 ARTIKLA

Yhteistyö standardien ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin alalla

1. Osapuolten välisellä yhteistyöllä edistetään lähentymistä kansainvälisesti hyväksytyihin metrologiaa, standardeja ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskeviin arviointiperusteisiin, periaatteisiin ja suuntaviivoihin. Tarkoituksena on myös helpottaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroista tunnustamista sekä parantaa Tadžikistanin tuotteiden laatua.

2. Osapuolet pyrkivät tämän vuoksi tekemään yhteistyötä teknistä apua koskevissa hankkeissa, joilla:

- edistetään asianmukaista yhteistyötä kyseisten alojen erityisjärjestöjen ja -elinten kanssa,

- edistetään yhteisön teknisten määräysten käyttöä sekä eurooppalaisten standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen soveltamista,

- mahdollistetaan kokemusten ja teknisen tiedon jakaminen laadunhallinnan alalla.

47 ARTIKLA

Kaivostoiminta ja raaka-aineet

1. Osapuolten tavoitteena on lisätä investointeja ja kauppaa kaivostoiminnan ja raaka-aineiden, myös ei-rautametallien alalla.

2. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraaville aloille:

kaivostoiminnan ja ei-rautametalleihin liittyvien teollisuuden alojen kehitystä koskevien tietojen vaihto,

- yhteistyötä koskevien oikeudellisten rakenteiden luominen,

- kauppaan liittyvät kysymykset,
- ympäristönsuojelua koskevan lainsäädännön antaminen ja täytäntöönpano,

- koulutus,

- kaivostoiminnan turvallisuus.

48 ARTIKLA

Yhteistyö tieteen ja teknologian alalla

1. Osapuolet edistävät yhteistyötä siviilitarkoituksiin suunnatun tieteellisen tutkimuksen ja teknologian kehittämisen (TTK) alalla yhteisen edun mukaisesti sekä, ottaen huomioon voimavarojen saatavuuden, riittävää mahdollisuutta osallistua osapuolten vastaviin ohjelmiin, jollei immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien tehokkaan suojelun asianmukaisesta tasosta muuta johdu.

2. Tieteen ja teknologian alan yhteistyöhön sisältyy:

- tieteellisten ja teknisten tietojen vaihto,

- yhteinen TTK-toiminta,

- koulutustoiminta ja vaihto-ohjelmat osapuolten TTK-toiminnassa mukana olevien tiedemiesten, tutkijoiden ja teknikoiden liikkuvuuden edistämiseksi.

Jos tämä yhteistyö on sellaista, että siihen sisältyy koulutusta ja/tai harjoittelua, se olisi tehtävä 49 artiklan määräysten mukaisesti.

Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta harjoittaa muita tieteen ja teknologian alan yhteistyömuotoja.

Tätä yhteistyötä tehtäessä kiinnitetään erityistä huomiota sellaisten tiedemiesten, insinöörien, tutkijoiden ja teknikkojen uudelleentyydyttämiseen, jotka osallistuvat tai ovat osallistuneet joko joukkotuhoojien tuotannon tutkimukseen tai niiden tutkimukseen ja tuotantoon.

3. Tämän artiklan soveltamisalaan kuuluva yhteistyö tehdään sellaisten erityisjärjestelyjen mukaisesti, joista neuvotellaan ja päätetään kummankin osapuolen hyväksymiä me-

nettelyjä noudattaen ja joilla vahvistetaan muun muassa asianmukaiset immateriaalioikeuksiin, teollisoikeuksiin ja kaupallisiin oikeuksiin liittyvät määräykset.

49 ARTIKLA

Koulutus ja ammatillinen koulutus

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä parantaakseen yleistä koulutustasoa ja ammatillista pätevyyttä Tadžikistanin tasavallassa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

2. Yhteistyössä keskitytään erityisesti seuraaviin aloihin:

- Tadžikistanin tasavallassa korkea-asteen koulutusjärjestelmien nykyaikaistaminen, mukaan lukien korkea-asteen koulutuslaitosten todistusjärjestelmät ja korkeakoulujen tutkintotodistusten luokittelu,

- julkisen ja yksityisen sektorin johtajien ja valtion virkamiesten koulutus erikseen määriteltävillä ensisijaisen tärkeillä alueilla,

- oppilaitosten sekä oppilaitosten ja yhtiöiden välinen yhteistyö,

- opettajien, tutkinnon suorittaneiden, hallinto henkilöstön, nuorten tiedemiesten ja tutkijoiden sekä nuorison liikkuvuus,

- Eurooppaopintojen edistäminen sopivissa oppilaitoksissa,

- yhteisön kielten opetus,

- konferenssitulkkien jatkokoulutus,

- toimittajien koulutus,

- kouluttajien koulutus.

3. Osapuolen mahdollista osallistumista toisen osapuolen vastaaviin opetus- ja koulutusalan ohjelmiin voidaan harkita osapuolten menettelyjä noudattaen, ja tarvittaessa luodaan institutionaaliset rakenteet ja laaditaan

yhteistyösuunnitelmat, joiden perustana on Tadžikistanin tasavallan osallistuminen yhteisön TEMPUS-ohjelmaan.

50 ARTIKLA

Maatalous ja maatalouden raaka-aineita jalostava teollisuus

Tämän alan yhteistyön tarkoituksena on maatalouden ja sen rakenteiden uudistaminen, maatalouden nykyaikaistaminen, sairauksien torjuminen sekä maatalouden, eläinten kasvatuksen ja maatalouden raaka-aineita jalostavan teollisuuden yksityistäminen ja rakenneuudistus Tadžikistanin tasavallassa. Lisäksi tarkoituksena on edistää Tadžikistanin tuotteiden menekkiä kotimaan ja ulkomaiden markkinoilla sellaisin edellytyksin, että varmistetaan ympäristönsuojelu ja otetaan huomioon tarve parantaa elintarvikevarmuutta sekä kehittää maatalouden raaka-aineita jalostavaa teollisuutta ja maataloustuotteiden valmistusta ja jakelua. Osapuolten tavoitteena on myös Tadžikistanin määräysten asteittainen lähentäminen yhteisön teknisiin määräyksiin, jotka koskevat maatalouden raaka-aineita jalostavan teollisuuden tuotteita ja maataloustuotteita, mukaan lukien ihmisten ja kasvien terveyttä koskevat määräykset.

51 ARTIKLA

Energia

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä markkinatalouden ja Euroopan energiaperuskirjan periaatteita noudattaen, ottaen huomioon Euroopan energiamarkkinoiden asteittaisen yhdentymisen.

2. Yhteistyössä keskitytään muun muassa energiapolitiikan muotoiluun ja kehittämiseen. Siihen sisältyvät muiden ohella seuraavat alueet:

- energia-alan hallinnon ja sääntelyn kehittäminen markkinatalouteen sopivaksi,

- energian jakelun parantaminen, mukaan lukien jakelun turvaaminen, taloudellisesti ja

ympäristöystävällisesti,

- energiansäästön ja energiatehokkuuden edistäminen sekä energiatehokkuutta ja siihen liittyviä ympäristönäkökohtia koskevan energiaperuskirjan pöytäkirjan täytäntöönpano,

- energiainfrastruktuurin nykyaikaistaminen,

- jakelua ja käyttöä koskevien energiateknologioiden parantaminen eri energiamuotojen osalta,

- energia-alan hallinnointi ja tekninen koulutus,

- energian ja energia-aineiden kuljetus ja kauttakuljetus,

- institutionaalisten, oikeudellisten, verotukseen liittyvien ja muiden sellaisten edellytysten käyttöön ottaminen, joilla kannustetaan energia-alan kauppaa ja investointeja,

- vesivoiman ja muiden uusiutuvien energialähteiden kehittäminen.

3. Osapuolet vaihtavat keskenään energia-alan investointihankkeita koskevia oleellisia tietoja, erityisesti energiavarantojen tuotannon ja öljy- ja kaasuputkien tai muiden energia-alan tuotteiden kuljetusmuotojen rakentamisen ja kunnostamisen osalta. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota energia-alan investointitoiminnan yhteistyöhön ja tapaan, jolla tätä toimintaa säännellään. Ne tekevät yhteistyötä pannakseen mahdollisimman tehokkaasti täytäntöön IV osaston ja 44 artiklan määräykset energia-alan investointien osalta.

52 ARTIKLA

Ympäristö ja terveys

1. Osapuolet kehittävät ja lujittavat ympäristön ja ihmisten terveyden suojelua koskevaa yhteistyötään ottaen huomioon Euroopan energiaperuskirjan, vuoden 1993 huhtikuussa pidetyn Luzernin kokouksen julistukset,

vuoden 1995 lokakuussa pidetyn Sofian konferenssin ja energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 19 artiklan sekä energiatehokkuutta ja siihen liittyviä ympäristönäkökohtia koskevan energiaperuskirjan pöytäkirjan.

2. Yhteistyön tavoitteena on ympäristön suojeleminen ja kaikenlaisen pilaantumisen ehkäiseminen, ja siihen sisältyy erityisesti:

- pilaantumisen tason tehokas valvonta ja ympäristön arviointi; ympäristön tilaa koskeva tietojärjestelmä,

- paikallisen, alueellisen ja valtioiden rajat ylittävän ilman ja veden pilaantumisen torjunta,

- luonnontilan palauttaminen,

- kestävä, tehokas ja ympäristöä säästävä energian tuotanto ja käyttö,

- teollisuuslaitosten turvallisuus,

- kemiallisten aineiden luokitus ja turvallinen käsittely,

- veden laatu,

- jätteiden vähentäminen, kierrätys ja turvallinen jätehuolto, Baselin yleissopimuksen täytäntöönpano sen jälkeen, kun se on allekirjoitettu,

- maatalouden ympäristövaikutukset; maaperän eroosio; kemiallinen pilaantuminen,

- metsien suojelu,

- biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen, suojelualueet ja biologisten voimavarojen kestävä käyttö ja hallinta,

- maan käytön suunnittelu, mukaan lukien rakentaminen ja kaupunkisuunnittelu,

- taloudellisten ja verotuksellisten keinojen käyttäminen,

- maailmanlaajuiset ilmastomuutokset,

- ympäristökasvatus ja ympäristötietoisuus,
- hankkeiden valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn Espoon yleissopimuksen täytäntöönpano sen jälkeen, kun se on allekirjoitettu.

3. Yhteistyötä tehdään erityisesti seuraavilla tavoilla:

- suunnitelmien kehittäminen suuronnettomuuksien ja muiden hätätilanteiden varalle,
- tietojen ja asiantuntijoiden vaihto, mukaan lukien puhtaan teknologian siirtoon ja bioteknologian turvalliseen ja ympäristöystävälliseen käyttöön liittyvät tiedot ja näitä asioita käsittelevät asiantuntijat,
- yhteinen tutkimustoiminta,
- lainsäädännön kehittäminen yhteisön säännöksiä vastaavaksi,
- alueellinen yhteistyö, mukaan lukien yhteistyö Euroopan ympäristökeskuksessa ja kansainvälisellä tasolla,
- strategioiden kehittäminen, erityisesti maailmanlaajuisten ja ilmastoon liittyvien kysymysten osalta sekä kestävä kehityksen saavuttamiseksi,
- ympäristövaikutuksia koskevat tutkimukset.

4. Osapuolet pyrkivät kehittämään yhteistyötään ihmisten terveyteen liittyvissä kysymyksissä, erityisesti antamalla teknistä apua tartuntatautiin ehkäisemisessä ja torjumisessa sekä äitien ja pienten lasten suojelemisessa.

53 ARTIKLA

Liikenne

Osapuolet kehittävät ja lujittavat yhteistyötään liikenteen alalla.

Tämän yhteistyön tavoitteena on muun muassa kunnostaa ja nykyaikaistaa Tadžikis-

tanin tasavallan liikennejärjestelmät ja -verkot, kehittää kuljetusjärjestelmiä ja varmistaa niiden yhteensoveltuvuus kokonaisvaltaisemman liikennejärjestelmän saavuttamiseksi, eritellä ja valmistella ensisijaiset hankkeet sekä pyrkiä houkuttelemaan investointeja niiden toteuttamiseksi.

Yhteistyöhön sisältyy erityisesti:

- tieliikenteen, rautateiden ja lentoasemien hallinnon ja toiminnan nykyaikaistaminen,
- rautateiden, vesiväylien, maanteiden ja lentoasemien infrastruktuurien sekä vesiliikenteen apuvälineiden nykyaikaistaminen ja kehittäminen, mukaan lukien yhteisen edun mukaisten pääteiden ja Euroopan laajuisten reittien nykyaikaistaminen edellä mainittujen ja erityisesti TRACECA-hankkeeseen liittyvien liikennemuotojen osalta,
- multimodaalikuljetusten edistäminen ja kehittäminen,
- yhteisten tutkimus- ja kehitysohjelmien edistäminen,
- lainsäädännöllisten ja institutionaalisten puitteiden valmistelu liikennepolitiikan kehittämistä ja täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien liikennealan yksityistäminen,
- menettelyjen yksinkertaistaminen alueella kaikenlaisten liikennemuotojen osalta.

54 ARTIKLA

Sähköinen viestintä ja postipalvelut

Osapuolet laajentavat ja lujittavat toimivaltansa rajoissa yhteistyötään seuraavilla aloilla:

- politiikkojen ja suuntaviivojen vahvistaminen sähköisen viestinnän ja postipalvelujen kehittämiseksi,
- sähköisen viestinnän ja postipalvelujen tariffipolitiikan ja markkinoinnin periaatteiden kehittäminen,

– teknologian ja taitotiedon siirto, erityisesti Euroopan teknisten standardien ja sertifiointijärjestelmien osalta,

– sähköistä viestintää ja postipalveluja koskevien hankkeiden kehittäminen sekä investoinnin kannustaminen,

– sähköisten viestintäpalvelujen ja postipalvelujen tehokkuuden ja laadun parantaminen muun muassa vapauttamalla alasektorien toiminta,

– sähköisen viestinnän pitkälle kehittynyt soveltaminen, erityisesti varojen sähköisen siirron alalla,

– sähköisten viestintäverkkojen hallinto ja mahdollisimman tehokas käyttö,

– sähköisten viestintäpalvelujen ja postipalvelujen tarjontaa sekä radiotaajuuksien käyttöä koskeva asianmukainen lainsäädäntö,

– sähköisen viestinnän ja postipalvelujen alan koulutus markkinoiden edellytysten mukaista toimintaa varten.

55 ARTIKLA

Rahoituspalvelut ja verotukseen liittyvät laitokset

1. Rahoituspalvelujen alan yhteistyön tarkoituksena on erityisesti helpottaa Tadžikistanin tasavallan osallistumista maailmanlaajuisesti hyväksytyihin vastavuoroisiin maksujärjestelmiin.

Teknisessä avussa keskitytään:

– osake- ja arvopaperimarkkinoiden kehittämiseen,

– pankkipalvelujen kehittämiseen, yhteisten rahoitusvaramarkkinoiden kehittämiseen ja Tadžikistanin tasavallan osallistumiseen maailmanlaajuisesti hyväksytyihin maksujärjestelmiin,

– vakuutuspalvelujen kehittämiseen, joka muun muassa loisi suotuisat olosuhteet yhteis-

sön yhtiöiden osallistumiselle vakuutusalan yhteisyritysten perustamiseen Tadžikistanin tasavallassa, sekä vientiluottovakuutusten kehittämiseen.

Tällä yhteistyöllä edistetään erityisesti osapuolten suhteiden kehittämistä rahoituspalvelujen alalla.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä kehittääkseen verotusjärjestelmän ja siihen liittyviä laitoksia Tadžikistanin tasavallassa. Tähän yhteistyöhön sisältyy verotusasioihin liittyvien tietojen ja kokemusten vaihto sekä verotuspolitiikan muotoilussa ja täytäntöönpanossa toimivan henkilöstön kouluttaminen.

56 ARTIKLA

Yritysten rakenneuudistus ja yksityistäminen

Osapuolet toteavat yksityistämisen tärkeyden kestäväälle talouden elvyttämiselle ja sopivat tekemänsä yhteistyötä tarvittavien institutionaalisten ja oikeudellisten rakenteiden ja menetelmien kehittämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään yksityistämisen prosessin sujuvuuteen ja avoimuuteen, tietojen ja kokemusten vaihtoon sekä investointialalla annettavaan koulutukseen.

Tekninen apu keskitetään muun muassa seuraaviin tavoitteisiin:

– sellaisen Tadžikistanin tasavallan hallituksen institutionaalisen perustan edelleen kehittäminen, joka auttaa määrittelemään yksityistämisen prosessin ja ohjaamaan sitä,

– Tadžikistanin tasavallan hallituksen yksityistämisen strategian kehittäminen edelleen mukaan lukien lainsäädäntö ja sen täytäntöönpanojärjestelmät,

– maankäyttöä ja maan käyttöoikeuksia koskevan markkinataloudellisen ajattelutavan edistäminen,

– sellaisten yritysten rakenneuudistus, joita ei vielä voi yksityistää,

– yksityisyrityksien kehittäminen, erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä,

– sijoitusrahastojen kehittäminen.

Tämän yhteistyön tavoitteena on edistää yhteisön investointeja Tadžikistanin tasavallassa.

57 ARTIKLA

Aluekehitys

1. Osapuolet lujittavat yhteistyötään aluekehityksen alalla ja maan käytön suunnittelussa.

2. Tätä varten osapuolet edistävät aluepolitiikkaa, -suunnittelua ja -kehitystä sekä aluepolitiikkojen muotoilun menetelmiä koskevien tietojen vaihtoa osapuolten kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten välillä kiinnittäen erityistä huomiota epäsuo-
tuisten alueiden kehittämiseen.

Ne edistävät myös suoria yhteyksiä kyseisten viranomaisten sekä sellaisten alueellisten ja julkisten järjestöjen välillä, jotka vastaavat alue suunnittelusta muun muassa vaihtaakseen tietoja aluekehityksen edistämistavoista.

58 ARTIKLA

Sosiaalialan yhteistyö

1. Osapuolet kehittävät yhteistyötään terveyden ja turvallisuuden aloilla parantaakseen muun muassa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelun tasoa.

Yhteistyöhön sisältyy erityisesti:

– yleissivistävä ja ammatillinen koulutus terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja erityisesti aloilla, joilla riskit ovat suuret,

– ennalta ehkäisevien toimenpiteiden kehittäminen ja edistäminen ammattitautien ja muiden ammatista aiheutuvien terveyshaittojen torjumiseksi,

– suuronnettomuuksien ehkäiseminen ja myrkyllisten aineiden käsittely,

– työympäristöön sekä työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen liittyvän tiedon ja

ymmärryksen kehittämistä koskeva tutkimus.

2. Työllisyyden osalta yhteistyöhön sisältyy erityisesti tekninen apu, jota annetaan seuraaviin tarkoituksiin:

– työmarkkinoiden mahdollisimman tehokas käyttö,

– työnvälitys- ja neuvontapalvelujen nykyaikaistaminen,

– rakenneuudistusohjelmien suunnittelu ja hallinto,

– työllisyyden kehittämisen edistäminen paikallisella tasolla,

– tietojenvaihto joustavaa työllistämistä koskevista ohjelmista, mukaan lukien itsenäisen ammatinharjoittamisen ja yrittäjyyden kannustamiseen tarkoitettuja ohjelmia.

3. Osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota sosiaaliturvaa koskevaan yhteistyöhön, johon sisältyy muun muassa yhteistyö Tadžikistanin tasavallan sosiaaliturvauudistusten suunnittelussa ja täytäntöönpanossa.

Näiden uudistusten tarkoituksena on kehittää Tadžikistanin tasavallassa markkinatalouksille ominaisia turvamenetelmiä, jotka kattavat kaikki asianomaiset sosiaaliturvan alat.

59 ARTIKLA

Matkailu

Osapuolet lisäävät ja kehittävät yhteistyötään, johon sisältyy erityisesti:

– matkailuelinkeinon edistäminen,

– tiedonkulun parantaminen,

– taitotiedon siirtäminen,

– yhteisiä toimia koskevien mahdollisuuksien tutkiminen,

– virallisten matkailusta vastaavien elinten välinen yhteistyö, mainostamiseen tarvitta-

van aineiston valmistelu mukaan lukien,

- matkailun kehittämistä koskeva koulutus.

60 ARTIKLA

Pienet ja keskisuuret yritykset

1. Osapuolten tavoitteena on kehittää ja vahvistaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä (pk-yritykset) ja niiden yhteenliittymiä sekä yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan pienten ja keskisuurten yritysten välistä yhteistyötä.

2. Yhteistyöhön sisältyy tekninen apu erityisesti seuraavilla aloilla:

- pk-yrityksiä koskevan lainsäädännön kehittämisen,

- asianmukaisen infrastruktuurin kehittäminen pk-yritysten tukemiseksi pk-yritysten välisen viestinnän ja kaupallisen yhteistyön edistämiseksi Tadžikistanin tasavallan alueella ja sen ulkopuolella sekä rahoituksen hankkimisessa tarvittavien taitojen opettamiseksi pk-yrityksille,

- markkinoinnin, kirjanpidon ja tuotteiden laadunohjauksen aloilla annettava koulutus.

61 ARTIKLA

Tiedotus ja viestintä

Osapuolet tukevat tietojenkäsittelyn nykyaikaisten menetelmien kehittämistä, mukaan lukien erityisesti tiedotusvälineet, ja kannustavat tehokasta ja vastavuoroista tietojenvaihtoa. Etusijalle asetetaan ohjelmat, joiden tavoitteena on välittää suurelle yleisölle perustietoa yhteisöstä ja Tadžikistanin tasavallasta, mukaan lukien, jos mahdollista, pääsy tietokantoihin immateriaalioikeudet huomioon ottaen.

62 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

Osapuolet aloittavat tiiviin yhteistyön kuluttajansuojajärjestelmiensä yhteensovittamiseksi. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä lainsäädäntötyötä ja institutionaalista uudistusta koskevien tietojen vaihto, pysyvien järjestelmien perustaminen vaarallisia tuotteita koskevien tietojen vastavuoroiseksi vaihtamiseksi, kuluttajille annettavan tiedon parantaminen erityisesti hintojen, tuotteiden ominaisuuksien ja tarjottavien palvelujen osalta, kuluttajien etujen edustajien välisen tietojenvaihdon kehittäminen sekä kuluttajansuojapolitiikkojen yhteensovittamisen lisääminen ja seminaarien ja koulutusjaksojen järjestäminen.

63 ARTIKLA

Tulli

1. Yhteistyön tarkoituksena on varmistaa, että kaikkia suunniteltuja kauppaa ja hyvään kauppatapaan liittyviä määräyksiä noudatetaan, sekä saattaa päätökseen Tadžikistanin tasavallan tullijärjestelmän lähentäminen yhteisön tullijärjestelmään.

2. Yhteistyöhön sisältyy erityisesti:

- tietojenvaihto,

- työskentelymenetelmien parantaminen,

- yhdistetyn nimikkeistön ja yhtenäisen hallinnollisen asiakirjan käyttöönotto,

- tavaraliikenteeseen liittyvien tarkastusten ja muodollisuuksien yksinkertaistaminen,

- nykyaikaisten tullin tietojärjestelmien käyttöönoton tukeminen,

- seminaarien ja koulutusjaksojen järjestäminen.

Tarvittaessa annetaan teknistä apua.

3. Osapuolten hallintoviranomaisten tulli-asioita koskevan keskinäisen avun antami-

sessä noudatetaan tämän sopimuksen liitteessä olevan pöytäkirjan määräyksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta tässä sopimuksessa ja erityisesti sen VIII osastossa tarkoitettuja yhteistyön muita muotoja.

64 ARTIKLA

Tilastoalan yhteistyö

Tilastoalan yhteistyön tarkoituksena on sellaisen tehokkaan tilastojärjestelmän kehittäminen, jonka avulla saadaan sosiaalitaloudellisen uudistusprosessin tukemiseen ja seurantaan tarvittavat sekä yksityisen yritystoiminnan kehittämistä Tadžikistanissa edistävät luotettavat tilastot.

Osapuolet tekevät yhteistyötä erityisesti seuraavilla aloilla:

– Tadžikistanin tilastojärjestelmän mukautaminen kansainvälisiin menetelmiin, standardeihin ja luokituksiin,

– tilastotietojen vaihto,

– tarvittavien makro- ja mikrotaloudellisten tietojen toimittaminen talousuudistuksen toteuttamista ja ohjaamista varten.

Yhteisö edistää tämän tavoitteen saavuttamista antamalla Tadžikistanin tasavallalle teknistä apua.

65 ARTIKLA

Taloustieteet

Osapuolet helpottavat sosiaalitaloudellista uudistusprosessia ja talouspolitiikkojen yhteensovittamista yhteistyöllä, jonka tarkoituksena on parantaa niiden talouden perusperiaatteiden ymmärtämistä sekä talouspolitiikan suunnittelua ja toteuttamista markkinataloudessa. Osapuolet vaihtavat tätä varten makrotaloudellisiin tuloksiin ja tulevaisuuden näkymiin liittyviä tietoja.

Yhteisö antaa teknistä apua:

– auttaakseen Tadžikistanin tasavaltaa talousuudistuksen toteuttamisessa antamalla

asiantuntijaapua ja teknistä apua,

– edistääkseen taloustieteilijöiden välistä yhteistyötä taitotiedon siirron edistämiseksi talouspolitiikan suunnittelua varten, sekä tähän politiikkaan liittyvien tutkimustulosten laajan levittämisen varmistamiseksi,

– parantaakseen Tadžikistanin tasavallan kykyä laatia taloudellisia malleja.

VII OSASTO

YHTEISTYÖ DEMOKRATIAAN JA IHMISOIKEUKSIIN LIITTYVISSÄ KYSYMYKSISSÄ

66 ARTIKLA

Osapuolet tekevät yhteistyötä kaikissa demokraattisten instituutioiden perustamista tai lujittamista koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien oikeusvaltioperiaatteen lujittamisen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kansainvälisen oikeuden ja ETYJ:n periaatteiden mukaisen suojelemisen kannalta olennaiset kysymykset.

Tämä yhteistyö tehdään sellaisilla teknisen avun ohjelmilla, joiden tavoitteena on muun muassa auttaa asianomaisen lainsäädännön laatimisessa ja täytäntöönpanemisessa, oikeuslaitoksen toiminnassa, oikeusasioihin liittyvissä valtion tehtävissä ja vaalijärjestelmän toiminnassa. Tarvittaessa ohjelmiin voi sisältyä koulutusta. Osapuolet edistävät kansallisten ja alueellisten viranomaisten, oikeusviranomaisten, parlamentin jäsenten ja valtioista riippumattomien järjestöjen välisiä yhteydenottoja ja vaihtoja.

VIII OSASTO

YHTEISTYÖ LAINVASTAISEN TOIMINNAN TORJUNNASSA SEKÄ LAITOMAN MAAHANMUUTON TORJUNNASSA JA VALVONNASSA

67 ARTIKLA

Osapuolet aloittavat yhteistyön seuraavallaisen lainvastaisen toiminnan ehkäisemiseksi:

- talouteen liittyvä lainvastainen toiminta, mukaan lukien korruptio,
- tavaroiden, myös teollisuusjätteiden ja aseiden laiton kauppa,
- väärentäminen.

Yhteistyö edellä mainituilla aloilla perustuu keskinäisiin neuvotteluihin ja läheiseen yhteistoimintaan. Teknistä ja hallinnollista apua annetaan muun muassa seuraavilla aloilla:

- laittoman toiminnan torjuntaa koskevan kansallisen lainsäädännön valmistelu,
- tietokeskusten perustaminen,
- laittoman toiminnan torjunnan alalla toimivien elinten tehokkuuden lisääminen,
- henkilökunnan koulutus ja tutkimusinfrastruktuurien kehittäminen,
- laittoman toiminnan torjumiseksi tarkoitettujen molemminpuolisesti hyväksyttävien toimenpiteiden suunnittelu.

68 ARTIKLA

Rahanpesu

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä tarpeesta pyrkiä yhteistyössä estämään se, että niiden rahoitusjärjestelmiä käytetään sellaisten varojen rahanpesuun, jotka on saatu rikollisesta toiminnasta ja erityisesti huumausaineiden laittomasta kaupasta.

2. Tämän alan yhteistyöhön sisältyy erityisesti hallinnollinen ja tekninen apu, jonka tarkoituksena on laatia rahanpesun estämiseen tähtääviä sääntöjä, jotka vastaavat sääntöjä, joita ovat antaneet yhteisö ja tällä alalla toimivat kansainväliset elimet, kuten rahoitusalan rahanpesutyöryhmä (FATF).

69 ARTIKLA

Huumausaineiden vastainen toiminta

Osapuolet tekevät yhteistyötä toimivaltansa rajoissa tehostaakseen sellaisten poliitikkojen ja toimenpiteiden toimivuutta ja tehokkuutta, joilla pyritään estämään huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laiton valmistus, tarjonta ja kauppa sekä huumausaineiden kemiallisten esiasteiden kulkeutuminen laitotomiin tarkoituksiin, sekä edistääkseen huumausaineiden kysynnän ehkäisemistä ja vähentämistä. Huumausaineiden kemiallisten esiasteiden ja muiden huumausaineiden laittomaan valmistukseen käytettävien olennaisien aineiden osalta tämä yhteistyö tapahtuu sellaisten normien perusteella, joita ovat hyväksyneet yhteisö ja asianomaiset kansainväliset elimet, kuten kemian alan erityistyöryhmä (CATF). Tämän alan yhteistyö perustuu keskinäisiin neuvotteluihin ja siihen, että osapuolet sovittavat yhteen huumausaineiden vastaiseen toimintaan liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet.

70 ARTIKLA

Maahanmuuttoa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat uudelleen, että ne pitävät alueidensa välisten muuttovirtojen yhteistä hallintaa tärkeänä. Lujittaakseen yhteistyötään ne käyvät vuoropuhelua kaikista maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä, kuten laittomasta maahanmuutosta ja ihmiskaupasta sekä tällaisten kysymysten sisällyttämisestä maahanmuuttajien alkuperämaan sosiaalis-taloudellisiin kehitysstrategioihin.

2. Yhteistyö perustuu osapuolten keskinäisiin neuvotteluihin tehtävään tarveanalyysiin, joka tehdään asiaan liittyvän voimassa olevan yhteisön ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Keskeisiä yhteistyöaloja ovat:

- a) muuttoliikkeen perimmäiset syyt;
- b) kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano pakolaisten oikeusasemasta vuonna 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja sen vuonna 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaankuuluvien

alueellisten ja kansainvälisten asiakirjojen määräysten noudattamiseksi ja palauttamiskieltoa koskevan periaatteen noudattamisen varmistamiseksi;

c) maahanpääsyä koskevat säännöt sekä maahantuloluvan saaneiden henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien henkilöiden oikeudenmukainen kohtelu ja heidän kotouttamisensa, laillisesti maahan muuttavien yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä syrjinnän ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet;

d) tuloksellisten ennaltaehkäisevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa vastaan kiinnittämien myös huomiota siihen, millä tavoin salakuljettajien ja ihmiskauppaa harjoittavien verkostojen voidaan torjua ja toiminnan uhreja suojella;

e) maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden palauttaminen inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla, mukaan lukien heidän vapaaehtoisen paluunsa edistäminen, ja heidän takaisinottonsa 3 kohdan määräysten mukaisesti;

f) viisumiasiat, jotka määritellään molempien osapuolten kannalta tärkeiksi;

g) rajavalvonnan alalla kysymykset, jotka liittyvät järjestelyihin, koulutukseen, parhaisiin käytäntöihin ja muihin kentällä toteutettaviin käytännön toimiin, ja tarvittaessa myös varusteiden toimittaminen niiden kaksikäyttöluonteen tiedostaen.

3. Laittoman maahanmuuton estämistä ja hallintaa koskevan yhteistyön yhteydessä osapuolet sopivat lisäksi ottavansa takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Tätä varten:

– Tadžikistanin tasavalta sitoutuu ottamaan takaisin kaikki jonkin jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä ja ilman muita muodollisuuksia, ja

– kukin Euroopan unionin jäsenvaltio sitoutuu ottamaan takaisin Tadžikistanin tasa-

vallan alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa Tadžikistanin tasavallan pyynnöstä ja ilman muita muodollisuuksia.

Euroopan unionin jäsenvaltiot ja Tadžikistanin tasavalta toimittavat kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat.

Osapuolet sopivat tekevänsä jommankumman pyynnöstä viipymättä Tadžikistanin tasavallan ja Euroopan yhteisön välisen sopimuksen, jolla säännellään Tadžikistanin tasavallan ja Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden takaisinottovelvoitteita, joihin sisältyy myös muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottoa koskeva velvoite.

Tässä sopimuksessa sanalla 'osapuolet' tarkoitetaan Euroopan yhteisöä, kaikkia sen jäsenvaltioita ja Tadžikistanin tasavaltaa.

71 ARTIKLA

Terrorismin vastainen toiminta

Osapuolet vahvistavat terrorismin vastaisen toiminnan tärkeyden, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä terroritekojen estämiseksi ja tukahduttamiseksi kansainvälisten sopimusten, Yhdistyneiden Kansakuntien asianomaisten päätöslauselmien sekä omien lakiansa ja muiden määräysten mukaisesti. Ne toimivat erityisesti:

– Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselman 1373 ja asiaa koskevien muiden YK:n päätöslauselmien, yleissopimusten ja kansainvälisen asiakirjojen mukaisesti,

– vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisten ja kansainvälisten lakien mukaisesti,

– ja vaihtamalla näkemyksiä tavoista, joilla terrorismin vastainen toiminta tapahtuu, kuten teknisistä kysymyksistä ja koulutuksesta, sekä vaihtamalla terrorismin ehkäisemisestä saatuja kokemuksia.

IX OSASTO

YHTEISTYÖ KULTTUURIN ALALLA

72 ARTIKLA

Osapuolet sitoutuvat edistämään, kannustamaan ja helpottamaan yhteistyötä kulttuurin alalla. Yhteistyön kohteena voi olla yhteisön taikka yhden tai useamman jäsenvaltion kulttuurin alan yhteistyöohjelma, ja muuta yhteisen edun mukaista toimintaa voidaan kehittää.

X OSASTO

RAHOITUSYHTEISTYÖ

73 ARTIKLA

Tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja 74, 75 ja 76 artiklan määräysten mukaisesti Tadžikistanin tasavalta saa tilapäistä rahoitustukea yhteisöltä avustuksina myönnettävänä teknisenä apuna.

74 ARTIKLA

Rahoitustukea annetaan Tacis-ohjelman yhteydessä Euroopan unionin neuvoston asianomaisen asetuksen mukaisesti. Tadžikistanin tasavalta voi saada tarpeistaan riippuen tukea myös muista yhteisön ohjelmista. Eriytyistä huomiota kiinnitetään tuen keskittämiseen, tukivälineiden yhteensovittamiseen ja siihen, miten yhteisön humanitaarisen avun eri tyypit ovat sidoksissa toisiinsa, sekä kunnostus- ja kehitystoimiin. Köyhyyden torjunta sisällytetään yhteisön ohjelmiin.

75 ARTIKLA

Yhteisön rahoitustuen tavoitteet ja alueet määritellään viiteohjelmassa, josta ilmenee yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan välillä sovittavat ensisijaiset tavoitteet ottaen huomioon Tadžikistanin tasavallan tarpeet, kukin alan vastaanottokyky ja uudistusprosessissa tapahtunut edistyminen. Osapuolet ilmoittavat asiasta yhteistyöneuvostolle.

76 ARTIKLA

Jotta käytettävissä olevia varoja käytettäisiin mahdollisimman tehokkaasti, osapuolet varmistavat, että yhteisön apu yhteensovite-

taan muista lähteistä, esimerkiksi jäsenvaltioista, muista maista ja kansainvälisiltä järjestöiltä, kuten Kansainväliseltä jälleerakennus- ja kehityspankilta sekä Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankilta, tulevan avun kanssa.

XI OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET, YLEISET MÄÄRÄYKSET JA LOPPU-MÄÄRÄYKSET

77 ARTIKLA

Perustetaan yhteistyöneuvosto, joka valvoo tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Yhteistyöneuvosto kokoontuu säännöllisesti ministeritasolla itse määräämnsä väliajoin. Se tarkastelee kaikkia tähän sopimukseen liittyviä tärkeitä kysymyksiä sekä kaikkia muita kahdenvälisiä tai kansainvälisiä osapuolten yhteisen edun mukaisia kysymyksiä tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteistyöneuvosto voi myös antaa asianmukaisia suosituksia osapuolten yhteisellä sopimuksella.

78 ARTIKLA

1. Yhteistyöneuvosto muodostuu Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenistä sekä Tadžikistanin tasavallan hallituksen jäsenistä.

2. Yhteistyöneuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.

3. Yhteistyöneuvoston puheenjohtajana toimii vuorotellen yhteisön edustaja ja Tadžikistanin tasavallan hallituksen jäsen.

79 ARTIKLA

1. Yhteistyöneuvostoa avustaa sen tehtävien suorittamisessa yhteistyökomitea, joka muodostuu Euroopan unionin neuvoston jäsenten edustajista ja Euroopan yhteisöjen komission jäsenistä sekä Tadžikistanin tasavallan hallituksen edustajista tavallisesti korkeiden virkamiesten tasolla. Yhteistyökomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen yh-

teisö ja Tadžikistanin tasavalta.

Yhteistyöneuvosto määrittää työjärjestyksessään yhteistyökomitean tehtävät, joihin sisältyvät yhteistyöneuvoston kokousten valmistelu, ja kyseisen komitean toimintatavan.

2. Yhteistyöneuvosto voi siirtää osan toimivaltaansa yhteistyökomitealle, joka huolehtii jatkuvuudesta yhteistyöneuvoston kokousten välillä.

80 ARTIKLA

Yhteistyöneuvosto voi päättää perustaa sellaisia erityisiä komiteoita tai elimiä, jotka voivat avustaa sitä sen tehtävien toteuttamisessa, ja määrittää näiden komiteoiden ja elinten kokoonpanon, tehtävät ja työskentelytavat.

81 ARTIKLA

Tutkiessaan tämän sopimuksen soveltamisalaa kuuluvaa kysymystä, joka liittyy johonkin WTO:n perustamissopimukseen sisältyvän sopimuksen johonkin artiklaan viittaavaan määräykseen, yhteistyöneuvosto ottaa huomioon mahdollisimman suuressa määrin tulkinnan, jonka WTO:n jäsenet antavat yleisesti kyseiselle artiklalle.

82 ARTIKLA

Perustetaan parlamentaarinen yhteistyökomitea. Siinä kokoontuvat Tadžikistanin parlamentin ja Euroopan parlamentin jäsenet vaihtaakseen mielipiteitä muun muassa poliittista vuoropuhelua parlamentaarisella tasolla koskevista asioista. Se kokoontuu itse määrittämiensä väliajoin.

83 ARTIKLA

1. Parlamentaarinen yhteistyökomitea muodostuu Euroopan parlamentin ja Tadžikistanin parlamentin jäsenistä.

2. Parlamentaarinen yhteistyökomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.

3. Parlamentaarisen yhteistyökomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen Euroopan

parlamentti ja Tadžikistanin parlamentti parlamentaarisen yhteistyökomitean työjärjestyksen määräysten mukaisesti.

84 ARTIKLA

Parlamentaarinen yhteistyökomitea voi pyytää yhteistyöneuvostoa toimittamaan sille tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä asiaankuuluvia tietoja. Yhteistyöneuvosto toimittaa komitealle pyydyt tiedot.

Parlamentaariselle yhteistyökomitealle annetaan tiedoksi yhteistyöneuvoston suositukset.

Parlamentaarinen yhteistyökomitea voi antaa suosituksia yhteistyöneuvostolle.

85 ARTIKLA

1. Molemmat osapuolet sitoutuvat tämän sopimuksen mukaisesti varmistamaan, että toisen osapuolen luonnolliset ja oikeushenkilöt voivat, ilman syrjintää sen omiin kansalaisiin verrattuna, esittää asiansa osapuolten toimivaltaisille tuomioistuimille ja hallintoviranomaisille vedotessaan yksilöllisiin tai omaisuuteensa kohdistuviin oikeuksiinsa, kuten immateriaalioikeuksiin, teollisoikeuksiin ja kaupallisiin oikeuksiin.

2. Toimivaltansa rajoissa osapuolet:

– edistävät välimiesmenettelyn käyttöönottamista sellaisten riitojen ratkaisemiseksi, jotka aiheutuvat yhteisön ja Tadžikistanin tasavallan talouden toimijoiden kauppaan ja yhteistyöhön liittyvistä liiketoimista,

– sopivat, että kun riita jätetään välimiesmenettelyllä ratkaistavaksi, riidan osapuolet voivat valita mitä tahansa kansalaisuutta olevan oman välimiehensä ja että puheenjohtajana toimiva kolmas välimies tai ainoa välimies voi olla kolmannen maan kansalainen, lukuun ottamatta tapauksia, joissa osapuolten valitseman välimieskeskuksen säännöissä määrätään toisin,

– suosittelevat talouden toimijoilleen niiden sopimukseen sovellettavan lain yksimie-

listä valitsemista,

– edistävät Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (Uncitral) laatimien välimiessääntöjen noudattamista ja ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta New Yorkissa 10 päivänä kesäkuuta 1958 tehdyn yleissopimuksen allekirjoittajavaltioiden välimieskeskusten palvelujen käyttöä.

86 ARTIKLA

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta toteuttamasta oman toimivaltansa rajoissa toimenpiteitä:

a) joita se pitää tarpeellisina keskeisten turvallisuussetujensa vastaisten tietojen julkistamisen estämiseksi;

b) jotka koskevat aseiden, ammusten tai sotatarvikkeiden tuotantoa tai kauppaa taikka puolustustarkoituksen kannalta välttämätöntä tutkimusta, kehitystyötä tai tuotantoa, jos nämä toimenpiteet eivät heikennä sellaisten tuotteiden kilpailuedellytyksiä, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön;

c) joita se pitää oleellisen tärkeinä omien turvallisuussetujensa kannalta vaikeissa, yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa vakavissa sisäisissä levottomuuksissa, sodassa tai sodan uhkaa merkitsevässä vakavassa kansainvälisessä jännitystilassa taikka täyttääkseen velvoitteet, joihin se on sitoutunut rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden ylläpitämiseksi;

d) joita se pitää tarpeellisina kaksikäyttöisten teollisuustuotteiden ja kaksikäyttöteknologian valvontaa koskevien kansainvälisten velvoitteidensa ja sitoumustensa noudattamiseksi.

87 ARTIKLA

1. Tämän sopimuksen soveltamisaloilla ja rajoittamatta siihen sisältyvien erityismääräysten soveltamista:

– Tadžikistanin tasavallan yhteisöön sovellettamat järjestelyt eivät saa johtaa syrjintään jäsenvaltioiden, niiden kansalaisten tai yhtiöiden välillä,

– yhteisön Tadžikistaniin tasavaltaan sovellettamat järjestelyt eivät saa johtaa syrjintään Tadžikistanin kansalaisten tai yhtiöiden välillä.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei rajoita osapuolten oikeutta soveltaa verolainsäädäntöään verovelvollisiin, jotka asuinpaikkansa puolesta eivät ole keskenään samanlaisessa asemassa.

88 ARTIKLA

1. Osapuolet voivat saattaa yhteistyöneuvoston käsiteltäviksi tämän sopimuksen soveltamiseen tai tulkintaan liittyvät riidat.

2. Yhteistyöneuvosto voi ratkaista riidan antamalla suosituksen.

3. Jos riitaa ei voida ratkaista tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti, kumpi tahansa osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle nimeävänsä sovittelijan; toisen osapuolen on tällöin nimettävä toinen sovittelija kahden kuukauden kuluessa. Tätä menettelyä sovellettaessa pidetään yhteisöä ja jäsenvaltioita yhtenä riidan osapuolena.

Yhteistyöneuvosto nimeää kolmannen sovittelijan.

Sovittelijoiden suositukset annetaan määränemistöllä. Tällaiset suositukset eivät ole osapuolia sitovia.

89 ARTIKLA

Osapuolet sopivat neuvottelevansa viipymättä asianmukaisia yhteyksiä käyttäen mistä tahansa tämän sopimuksen tulkintaa tai täytäntöönpanoa koskevasta kysymyksestä ja muista osapuolten välisten suhteiden olennaisista näkökohdista kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.

Tämän artiklan määräykset eivät millään tavoin vaikuta eivätkä rajoita 12, 88 ja 94 artiklan määräysten soveltamista.

Yhteistyöneuvosto voi vahvistaa riitojen ratkaisumenettelyä koskevan työjärjestyksen.

90 ARTIKLA

Tadžikistanin tasavallalle tämän sopimuksen nojalla myönnetty kohtelu ei saa olla missään tapauksessa edullisempi kuin jäsenvaltioiden toisilleen myöntämä kohtelu.

91 ARTIKLA

Tässä sopimuksessa sanalla 'osapuoli' tarkoitetaan Tadžikistanin tasavaltaa ja yhteisöä tai sen jäsenvaltioita taikka yhteisöä ja sen jäsenvaltioita kulloinkin niiden toimivallan mukaan.

92 ARTIKLA

Siltä osin kuin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat kysymykset kuuluvat Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen ja sen pöytäkirjojen soveltamisalaan, kyseistä sopimusta ja pöytäkirjoja sovelletaan heti niiden voimaantulosta alkaen kyseisiin kysymyksiin, mutta ainoastaan siltä osin kuin tällaisesta soveltamisesta on niissä määrätty.

93 ARTIKLA

Tämä sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta, jonka jälkeen sen voimassaolo jatkuu ilman eri toimenpiteitä vuoden kerrallaan, jollei jompikumpi osapuoli sano sopimusta irti ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle kuusi kuukautta ennen sopimuksen voimaantulon päättymistä.

94 ARTIKLA

1. Osapuolet toteuttavat kaikki yleiset toimenpiteet tai erityiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen niiden tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi. Ne huolehtivat siitä, että tämän sopimuksen tavoitteet saavutetaan.

2. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei täytä tästä sopimuksesta johtuvia velvollisuuksiaan, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista, lukuun ottamatta erityisen kiireellisiä tapauksia, sen on annettava yhteistyöneuvostolle kaikki asiaa koskevat tiedot tilanteen perusteellista tarkastelua varten molempien osapuolten hyväksyttävissä olevan ratkaisun saavuttamiseksi.

Ensisijaisesti on valittava sellaiset toimenpiteet, jotka aiheuttavat vähiten haittaa tämän sopimuksen toiminnalle. Nämä toimenpiteet on annettava viipymättä tiedoksi yhteistyöneuvostolle, jos toinen osapuoli sitä pyytää.

95 ARTIKLA

Liitteet I, II, III ja IV sekä pöytäkirja ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

96 ARTIKLA

Ennen kuin yhtäläiset yksilökohtaiset ja taloudellisia toimijoita koskevat oikeudet on tämän sopimuksen nojalla saavutettu, sopimus ei vaikuta oikeuksiin, jotka yksilöille ja taloudellisille toimijoille taataan yhtä tai useampaa jäsenvaltiota ja Tadžikistanin tasavaltaa sitovissa sopimuksissa, lukuun ottamatta aloja, jotka kuuluvat yhteisön toimivaltaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta tästä sopimuksesta jäsenvaltioille aiheutuvia velvoitteita niiden toimivaltaan kuuluvilla alueilla.

97 ARTIKLA

Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joilla sovelletaan Euroopan yhteisön ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksia mainituissa sopimuksissa määrättyin edellytyksin, sekä Tadžikistanin tasavallan alueeseen.

98 ARTIKLA

Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri on tämän sopimuksen tallettaja.

99 ARTIKLA

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale, jonka espanjan-, tšekin, tanskan-, saksan-, viro-
n-, kreikan-, englannin-, ranskan-, italian-,
latvian-, liettuan-, unkarin-, hollannin-, puo-
lan-, portugalin-, slovakin-, sloveenin-, suo-
men-, ruotsin- ja tadžikinkieliset tosinnot
ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Eu-
roopan unionin neuvoston pääsihteerin huos-
taan.

100 ARTIKLA

Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen
omien menettelyjensä mukaisesti.

Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää
seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä
päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet Eu-
roopan unionin neuvoston pääsihteerille en-
simmäisessä kohdassa tarkoitettujen menette-

lyjen saattamisesta päätökseen.

Kun tämä sopimus tulee voimaan, se kor-
vaa Tadžikistanin tasavallan ja yhteisön vä-
listen suhteiden osalta 18 päivänä joulukuuta
1989 Brysselissä allekirjoitetun Euroopan ta-
lousyhteisön ja Sosialististen neuvostotas-
valtojen liiton kauppaa sekä kaupallista ja ta-
loudellista yhteistyötä koskevan sopimuksen.

101 ARTIKLA

Jos ennen tämän sopimuksen voimaantuloa
varten tarvittavien menettelyjen päätökseen
saattamista tämän sopimuksen joidenkin osi-
en määräyksiä sovelletaan yhteisön ja Tadž-
kistanin tasavallan väliaikaisen sopimuksen
perusteella, osapuolet sopivat, että tällöin il-
maisulla 'sopimuksen voimaantulopäivä' tar-
koitetaan väliaikaisen sopimuksen voimaan-
tulopäivää.

LUETTELO LIITTEENÄ OLEVISTA ASIAKIRJOISTA

- Liite I Viitteellinen luettelo etuuksista, jotka Tadžikistanin tasavalta myöntää itsenäisille valtioille 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- Liite II Sopimuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaiset yhteisön varaukset.
- Liite III Sopimuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut rahoituspalvelut.
- Liite VI Sopimuksen 39 artiklassa tarkoitetut immateriaalioikeuksia, teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevat yleissopimukset.
- Pöytäkirja keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa.

LIITE I

VIITTEELLINEN LUETTELO ETUUKSISTA, JOTKA TADŽIKISTANIN TASAVALTA MYÖNTÄÄ ITSENÄISILLE VALTIOILLE 7 ARTIKLAN 3 KOHDAN MUKAISESTI

1. Valko-Venäjän tasavalta, Kazakstanin tasavalta, Kirgisian tasavalta, Venäjän federaatio: tulleja ei kanneta. mukaisuustodistukset, joiden perusteella kansalliset vaatimustenmukaisuustodistukset myönnetään.
2. Hyödykkeitä, jotka kuljetetaan teollista yhteistyötä IVY-maiden kanssa koskevien sopimusten mukaisesti, ei veroteta.
3. Tadžikistanin tasavalta tunnustaa kaikkien IVY-maiden sarjatuotannon vaatimusten
4. Kaikkien IVY-maiden kanssa on voimassa erityinen juoksevia maksuja koskeva järjestelmä.
5. Kaikkien IVY-maiden kanssa on sovitettu erityisistä kauttakuljetusehdoista.

LIITE II

SOPIMUKSEN 21 ARTIKLAN 2 KOHDAN MUKAISET YHTEISÖN VARAUMAT

Kaivostoiminta

Eräissä jäsenvaltioissa voidaan vaatia kaivostoimintaa ja kaivosoikeuksia koskevia toimilupia yhtiöiltä, jotka eivät ole yhteisön valvonnassa.

Kalastus

Yhteisön jäsenvaltioiden täysivaltaisuuteen tai lainkäyttövaltaan kuuluvilla merialueilla on biologisten varojen ja kalastusalueiden käyttö ja niille pääsy rajattu kalastusalueisiin, jotka purjehtivat jäsenvaltion lipun alla ja jotka on rekisteröity yhteisön alueella, jollei toisin määrätä.

Kiinteistöjen hankinta

Eräissä jäsenvaltioissa muihin kuin yhteisön yhtiöihin sovelletaan rajoituksia kiinteistöjen hankinnassa.

Audiovisuaaliset palvelut, radio mukaan lukien

Tuotantoa ja jakelua, yleisradiointi ja muut julkiset lähetysmuodot mukaan luettuina, koskeva kansallinen kohtelu voidaan rajoittaa

koskemaan sellaisia audiovisuaalisia teoksia, jotka täyttävät tietyt alkuperävaatimukset, mutta tämä ei koske tällaisten audiovisuaalisten teosten lähettämiseen käytettävää yleisradiointi-infrastruktuuria.

Vapaiden ammattien harjoittajien palvelut

Palvelut, jotka on varattu luonnollisille henkilöille, jotka ovat jäsenvaltioiden kansalaisia. Tietyin edellytyksin nämä henkilöt voivat perustaa yrityksiä.

Maatalous

Eräissä jäsenvaltioissa kansallista kohtelua ei voida soveltaa yhtiöihin, jotka eivät ole yhteisön määräysvallassa ja jotka haluaisivat perustaa maatalousyrityksen. Jos yhtiö, joka ei ole yhteisön määräysvallassa, hankkii viinitiloja, sen on ilmoitettava asiasta tai tarvittaessa saatava siihen lupa.

Tietotoimistopalvelut

Eräissä jäsenvaltioissa on rajoituksia ulkomaalaisten osakkuuksille kustannus- ja lähetystoimintaa harjoittavissa yrityksissä.

LIITE III

SOPIMUKSEN 23 ARTIKLAN 3 KOHDASSA TARKOITETUT RAHOITUSPALVELUT

Sanalla 'rahoituspalvelut' tarkoitetaan toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjoamaa rahoitusluonteista palvelua. Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:

A. Kaikki vakuutuspalvelut ja vakuutukseen liittyvät palvelut

1. Ensivakuutus (mukaan lukien rinnakkaisvakuutus):

i) henkivakuutus,

ii) vahinkovakuutus.

2. Jälleen- ja edelleenvakuutus.

3. Vakuutusten välittäminen, kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta.

4. Vakuutusalan liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonkäsittelypalvelut.

B. Pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia).

1. Talletusten ja muiden takaisin maksettavien varojen vastaanotto asiakkailta.

2. Kaikenlainen lainaustoiminta, muun muassa kulutusluotot, kiinnitysluotot, myyntisaatavien rahoitus ja liiketoiminnan rahoitus.

3. Rahoitusleasing.

4. Maksupalvelut ja rahansiirtopalvelut, myös luotto- ja maksukortit, matkašekit ja pankkivekselit.

5. Takaukset ja maksusitoumukset.

6. Kauppa omaan tai asiakkaiden lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muulla tavalla, johon kuuluvat:

a) rahamarkkinavälineet (šekit, vekselit, talletustodistukset jne.);

b) valuutta;

c) johdannaistuotteet, mukaan lukien, mutta ei yksinomaan, futuurit ja optiot;

d) valuuttakurssit ja korkovälineet, mukaan lukien vaihtosopimusten ja takaussopimusten kaltaiset tuotteet;

e) siirtokelpoiset arvopaperit;

f) muut siirtokelpoiset välineet ja rahoitusomaisuus, myös jalometalliharkot.

7. Osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden anteihin, mukaan lukien merkintätaukut ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) ja näihin anteihin liittyvien palvelujen tarjonta.

8. Välytystoiminta rahamarkkinoilla.

9. Omaisuuden hoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, yhteissijoitusten hoidon kaikki muodot, eläkerahastojen hoito sekä arvopapereiden talletus- ja notariaattipalvelut.

10. Rahoitusomaisuuden, kuten arvopapereiden, johdannaismuotoisten ja muiden siirtokelpoisten välineiden maksu- ja clearing-palvelut.

11. Edellä 1-10 kohdassa lueteltuihin erilaisiin toimiin liittyvät muut neuvontapalvelut ja liitännäisrahoituspalvelut, mukaan lukien luottotiedot ja luottoarviot, sijoituksiin ja salkunhoitoon liittyvä tutkimus ja neuvonta, omaisuuteen ja yhtiöiden rakenneuudistuksiin ja strategiaan liittyvät neuvot.

12. Muiden rahoituspalvelujen tarjoajien suorittama rahoitustietojen antaminen ja siirto, rahoitukseen liittyvä tietojenkäsittely ja siihen liittyvät ohjelmistot.

Seuraavat toimet eivät kuulu rahoituspalvelujen määrittelyyn:

a) Keskuspankkien tai muiden julkisten laitosten toteuttamat toimet raha- ja vaihtokursipolitiikan toteuttamisen yhteydessä;

b) keskuspankkien, viranomaisten tai julkisten laitosten harjoittama toiminta valtion lukuun tai valtion takuulla lukuun ottamatta tapauksia, joissa näiden julkisten yhteisöjen kanssa kilpailevat rahoituspalvelujen tarjoajat voivat harjoittaa tätä toimintaa;

c) lakisääteiseen sosiaaliturva- tai eläkejärjestelmään kuuluva toiminta, lukuun ottamatta tapauksia, joissa julkisten yhteisöjen tai yksityisten laitosten kanssa kilpailevat rahoituspalvelujen tarjoajat voivat harjoittaa tätä toimintaa.

LIITE IV

**SOPIMUKSEN 39 ARTIKLASSA TARKOITETUT IMMATERIAALIOIKEUKSIA,
TEOLLISOIKEUKSIA JA KAUPALLISIA OIKEUKSIA KOSKEVAT YLEIS-
SOPIMUKSET**

1. Sopimuksen 39 artiklan 2 kohta koskee seuraavia monenvälisiä yleissopimuksia:

– kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta (Rooma, 1961),

– tavaramerkkien kansainvälisestä rekisteröinnistä tehdyn Madridin sopimuksen lisäpöytäkirja (Madrid, 1989),

– uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskeva yleissopimus (UPOV) (Geneven asiakirja, 1991).

2. Yhteistyöneuvosto voi suositella, että 39 artiklan 2 kohtaa sovelletaan myös muihin monenvälisiin yleissopimuksiin. Jos kaupankäynnin edellytyksiin vaikuttavia ongelmia esiintyy immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien aloilla, voidaan aloittaa kiireelliset neuvottelut kumman tahansa osapuolen pyynnöstä molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi.

3. Osapuolet vahvistavat seuraavista monenvälisistä yleissopimuksista johtuvien velvollisuuksien tärkeyden:

– teollisuus oikeuden suojelemista koskeva Pariisin liittosopimus (Tukholman asiakirja, 1967, muutettu 1979),

– patenttityhteistyösopimus (Washington 1970, muutettu 1979 ja tarkistettu 1984),

– kirjallisuuden ja taideteosten suojaamisesta tehty Bernin tarkistettu yleissopimus (1886, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna vuonna 1979),

– tavaramerkkilainsäädäntöä koskeva yleissopimus (Geneve, 1994).

4. Tadžikistanin tasavalta myöntää tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen yhteisön yhtiöille ja kansalaisille immateriaalioikeuksien, teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelun ja tunnustamisen osalta kohtelun, joka on yhtä hyvä kuin sen kolmansille maille kahdenvälisten sopimusten perusteella myöntämä kohtelu.

5. Mitä 4 kohdassa määrätään, ei sovelleta etuuksiin, jotka Tadžikistanin tasavalta myöntää kolmansille maille tosiasiallisen vastavuoroisuuden perusteella, eikä etuuksiin, jotka Tadžikistanin tasavalta myöntää muille entiseen Sosialististen neuvostotasavaltojen liittoon kuuluneille maille.

PÖYTÄKIRJA
KESKINÄISESTÄ HALLINNOLLISESTA AVUNANNOSTA TULLIASIOISSA

1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa tarkoitetaan:

- a) 'tullilainsäädännöllä' sopimuspuolten alueilla sovellettavia säännöksiä, jotka koskevat tavaroiden tuontia, vientiä, kautakuljetusta ja asettamista muuhun tullimennettelyyn sekä osapuolten toteuttamia kielto-, rajoitus- ja valvontatoimenpiteitä;
- b) 'pyynnön esittäneellä viranomaisella' toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka pyytää avunantoa tulliasioissa;
- c) 'pyynnön vastaanottaneella viranomaisella' toimivaltaista hallintoviranomaista, jonka sopimuspuoli on nimennyt tähän tarkoitukseen ja joka vastaanottaa avunannosta tulliasioissa koskevan pyynnön;
- d) 'henkilötiedoilla' kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja;
- e) 'tullilainsäädännön vastaisella toimella' kaikenlaista tullilainsäädännön rikkomista tai sen yrittämistä.

2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Osapuolet antavat toisilleen apua toimivaltaansa kuuluvilla aloilla tässä pöytäkirjassa määrättyillä tavoilla ja edellytyksillä tullilainsäädännön oikean soveltamisen varmistamiseksi, erityisesti tätä lainsäädäntöä rikkovien toimien ehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi.
2. Tässä pöytäkirjassa tarkoitettu avunanto tulliasioissa koskee sopimuspuolten hallintoviranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia soveltamaan tätä pöytäkirjaa. Se ei rajoita rikosasioissa annettavaa keskinäistä avunantoa koskevien säännösten soveltamista. Avunannon piiriin eivät kuulu tiedot, jotka on saatu

oikeusviranomaisien pyynnöstä käytettyjen valtuuksien perusteella, elleivät nämä oikeusviranomaiset anna tähän suostumustaan.

3 ARTIKLA

Pyynnöstä annettava apu

1. Pynnön vastaanottanut viranomaisen toimittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle tämän pyynnöstä kaikki asiaa koskevat tiedot, jotta tämä voi varmistaa, että tullilainsäädäntöä sovelletaan oikein, mukaan lukien tiedot havaituista tai suunnitelluista toimista, jotka ovat tai voivat olla tullilainsäädännön vastaisia.

2. Pynnön vastaanottanut viranomaisen ilmoittaa pyynnön esittäneelle viranomaiselle tämän pyynnöstä:

- a) ovatko toisen osapuolen alueelta viedyt tavarat tuotu asianmukaisesti toisen sopimuspuolen alueelle, ja yksilöi tarvittaessa tavaroihin sovelletun tullimennettelyn;
- b) ovatko toisen sopimuspuolen alueelle tuodut tavarat viety asianmukaisesti toisen osapuolen alueelta, ja yksilöi tarvittaessa tavaroihin sovelletun tullimennettelyn.

3. Pynnön vastaanottanut viranomaisen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä tarvittavat toimenpiteet lainsäädäntönsä mukaisesti varmistaakseen, että erityinen valvonta kohdistetaan:

- a) luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin, joiden perustellusti uskotaan osallistuvan tai osallistuneen tullilainsäädännön vastaisiin toimiin;
- b) paikkoihin, joihin tavaroita on varastoitu tai joihin niitä voidaan varastoida siten, että on perusteltu syy uskoa niiden olevan tarkoitettu tullilainsäädännön vastaisiin toimiin;
- c) tavaroihin, jotka kuljetetaan tai voidaan kuljettaa siten, että on perusteltua uskoa niiden olevan tarkoitettu tullilainsäädännön vastaisiin toimiin;

d) kuljetusvälineisiin, joita perustellusti uskotaan käytetyn tai käytettävän tai voitavan käyttää tullilainsäädännön vastaisissa toimituksissa.

4 ARTIKLA

Oma-aloitteinen avunanto

Sopimuspuolet antavat toisilleen omasta aloitteestaan tai lainsäädäntönsä, sääntöjensä ja muiden oikeudellisten välineidensä mukaisesti apua ilman eri pyyntöä, jos ne pitävät sitä tullilainsäädännön oikean soveltamisen kannalta tarpeellisenä erityisesti silloin, kun ne saavat seuraavia asioita koskevia tietoja:

– toimet, jotka ovat tai näyttävät olevan tullilainsäädännön vastaisia ja joilla saattaa olla merkitystä toiselle sopimuspuolelle,

– tullilainsäädännön vastaisissa toimituksissa käytettävät uudet keinot tai menetelmät,

– tavarat, joiden tiedetään olevan tullilainsäädännön vastaisten toimien kohteena,

– luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joiden perustellusti uskotaan osallistuvan tai osallistuneen tullilainsäädännön vastaisiin toimiin,

– kuljetusvälineet, joita perustellusti uskotaan käytetyn tai käytettävän tai voitavan käyttää tullilainsäädännön vastaisissa toimituksissa.

5 ARTIKLA

Asiakirjojen toimittaminen ja tiedoksiannot

Pyynnön vastaanottanut viranomainen toteuttaa pyynnön esittäneen viranomaisen pyynnöstä oman lainsäädäntönsä mukaisesti kaikki tarvittavat toimenpiteet:

– toimittaakseen kaikki asiakirjat, ja

– antaakseen tiedoksi kaikki päätökset, jotka ovat lähtöisin pyynnön esittäneeltä viranomaiselta ja jotka kuuluvat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan, vastaanottajalle, joka

asuu sen alueella tai on sijoittautunut sinne. Toimitus- tai tiedoksiantopyyntöihin sovelletaan 6 artiklan 3 kohdan määräyksiä.

6 ARTIKLA

Avunantoa koskevien pyyntöjen muoto ja sisältö

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti esitetyt pyynnot on tehtävä kirjallisesti. Pynnön täyttämiseksi tarvittavat asiakirjat liitetään pyyntöön. Myös suulliset pyynnot voidaan hyväksyä, jos se on asian kiireellisuuden vuoksi tarpeen, mutta ne on viipymättä vahvistettava kirjallisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa pyynnoissa on oltava seuraavat tiedot:

a) pyynnön esittänyt viranomainen;

b) pyydetyt toimenpiteet;

c) pyynnön tarkoitus ja syy;

d) asiaan liittyvä lainsäädäntö, säännöt ja muut oikeudelliset välineet;

e) mahdollisimman tarkat ja laajat tiedot tutkimuksen kohteena olevista luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä;

f) yhteenveto asiaa koskevista seikoista ja jo tehdyistä tutkimuksista.

3. Pynnnot on tehtävä jollakin pyynnön vastaanottavan viranomaisen virallisella kielellä tai jollakin sen hyväksymällä kielellä.

4. Jos pyyntö ei täytä muotovaatimuksia, voidaan vaatia sen korjaamista tai täydentämistä. Suojatoimenpiteitä voidaan kuitenkin toteuttaa.

7 ARTIKLA

Pyyntöjen täyttäminen

1. Pynnön vastaanottanut viranomainen toimii toimivaltansa ja käytettävissä olevien

voimavarojensa mukaisesti avunpyynnön täyttämiseksi samalla tavoin kuin se toimisi omaan lukuunsa tai saman osapuolen muiden viranomaisten pyynnöstä toimittamalla käytössään olevat tiedot ja tekemällä tai teettämällä aiheellisia tutkimuksia. Tätä määräystä sovelletaan myös muihin viranomaisiin, joille pyynnön vastaanottanut viranomaislainen on tämän pöytäkirjan mukaisesti välittänyt pyyntönsä, jos se ei voi toimia yksin.

2. Avunantopyynnot täytetään pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädännön, sääntöjen ja muiden oikeudellisten välineiden mukaisesti.

3. Sopimuspuolen asianmukaisesti valtuutetut virkamiehet voivat toisen osapuolen suostumuksella ja sen määräämin edellytyksin saada pyynnön vastaanottaneen viranomaisen tai tämän alaisen toisen viranomaisen toimipaikasta tietoja, jotka koskevat tosiasiallisesti tai mahdollisesti tullilainsäädännön vastaisia toimia ja joita pyynnön esittänyt viranomaislainen tarvitsee tämän pöytäkirjan soveltamiseksi.

4. Osapuolen virkamiehet voivat toisen asianomaisen sopimuspuolen suostumuksella ja sen määräämin edellytyksin olla läsnä tämän alueella tehtävissä tutkimuksissa.

8 ARTIKLA

Tietojen välityksessä käytettävä muoto

1. Pynnön vastaanottanut viranomaislainen toimittaa tutkimusten tulokset pyynnön esittäneelle viranomaiselle asiakirjoina, oikeaksi todistettuina asiakirjajäljennöksinä, kertomuksina ja muina niiden kaltaisina asiakirjoina.

2. Kaikki 1 kohdassa tarkoitettut asiakirjat voidaan vaihtoehtoisesti toimittaa automaattisella tietojenkäsittelyjärjestelmällä missä muodossa tahansa, kunhan tiedot on laadittu samaa tarkoitusta varten.

3. Alkuperäisiä tiedostoja ja asiakirjoja pyydetään vain silloin, kun oikeiksi todistetut

jäljennökset eivät ole riittäviä. Toimitetut alkuperäiskappaleet on palautettava mahdollisimman pian.

9 ARTIKLA

Poikkeukset avunantovelvollisuudesta

1. Osapuolet voivat kieltäytyä tässä pöytäkirjassa tarkoitettusta avunannosta, jos avunpyyntöön suostuminen:

a) voisi loukata Tadžikistanin tasavallan tai sellaisen jäsenvaltion täysivaltaisuutta, jolta on pyydetty apua tämän pöytäkirjan mukaisesti;

tai

b) saattaa uhata yleistä järjestystä, turvallisuutta tai muita keskeisiä etuja erityisesti 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa;

tai

c) loukkaa teollisia tai liikesalaisuuksia taikka ammatillista salassapitovelvollisuutta.

2. Pynnön vastaanottanut viranomaislainen voi lykätä avun antamista, jos se katsoo avunannon häiritsevän meneillään olevia tutkimuksia, syytetoimia tai oikeuskäsittelyjä. Pynnön vastaanottaneen viranomaisen on tällöin neuvoteltava pyynnön esittäneen viranomaisen kanssa sen selvittämiseksi, voidaanko apua antaa sen vaatimia edellytyksiä tai vaatimuksia noudattaen.

3. Jos pyynnön esittävä viranomaislainen pyytää sellaista apua, jota se ei itse voisi pyydetäessä antaa, sen on huomautettava tästä seikasta pyynnössään. Pynnön vastaanottanut viranomaislainen saa päättää, miten se vastaa tällaiseen pyyntöön.

4. Jos avunannosta kieltäydytään, kieltäytymispäätös ja sen perustelut on viipymättä annettava tiedoksi pyynnön esittäneelle viranomaiselle.

10 ARTIKLA

Tietojenvaihto ja luottamuksellisuus

1. Tämän pöytäkirjan mukaisesti missä tahansa muodossa annetut tiedot ovat luottamuksellisia tai rajoitettuun käyttöön tarkoitettuja, riippuen kummankin osapuolen asiaa koskevista säännöistä. Niihin sovelletaan salassapitovelvollisuutta ja suojaa, joka myönnetään tiedot vastaanottaneen osapuolen asiaa koskevan lainsäädännön sekä yhteisön toimielimiin sovellettavien vastaavien säännösten mukaisesti.

2. Henkilötietoja saa toimittaa ainoastaan, jos vastaanottava osapuoli sitoutuu suojaamaan ne vähintään samalla tavalla kuin tiedot toimittava osapuoli suojelisi niitä tällaisessa tapauksessa.

3. Saatuja tietoja voidaan käyttää ainoastaan tämän pöytäkirjan soveltamiseksi. Jos toinen osapuoli haluaa käyttää tietoja muuhun tarkoitukseen, sen on etukäteen pyydettävä tiedot toimittaneelta viranomaiselta sen kirjallista suostumusta. Tietoja käytettäessä on noudatettava tämän viranomaisen asettamia rajoituksia.

4. Mitä 3 kohdassa määrätään, ei estä tietojen käyttöä tullilainsäädännön noudattamatta jättämisen vuoksi järjestetyissä oikeudellisissa tai hallinnollisissa menettelyissä. Kyseiset tiedot toimittaneelle toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoitetaan viipymättä kyseisestä käytöstä.

5. Osapuolet voivat käyttää tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti saatuja tietoja ja tutkittuja asiakirjoja todisteena todistusaineistossa, kertomuksissa ja lausunnoissa sekä oikeudelle esitettävien kanteiden ja syytteiden yhteydessä.

11 ARTIKLA

Asiantuntijat ja todistajat

1. Pyynnön vastaanottaneen viranomaisen virkamies voidaan toisen osapuolen toimival-

taan kuuluvalla alueella valtuuttaa valtuutuksessa olevin rajoituksin esiintymään asiantuntijana tai todistajana tuomioistuin- tai hallintomenettelyissä, jotka koskevat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvia asioita, sekä esittämään esineitä, asiakirjoja tai niiden virallisesti oikeaksi todistettuja jäljennöksiä, joita mahdollisesti tarvitaan näissä menettelyissä. Todistamis- tai kuulemispyynnössä on ilmoitettava selvästi, minkä asian vuoksi ja missä asemassa tai ominaisuudessa virkamiestä kuullaan.

2. Valtuutuksen saanut virkamies saa pyynnön esittäneen osapuolen alueella sen omille virkamiehille voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti taatun suojan.

12 ARTIKLA

Avunannosta aiheutuneet kustannukset

Sopimuspuolet eivät vaadi toisiltaan korvausta tämän pöytäkirjan soveltamisesta aiheutuvista kustannuksista lukuun ottamatta tapauksen mukaan asiantuntijoiden ja todistajien sekä muun kuin julkishallinnon palveluksessa olevien tulkkien ja kääntäjien kustannuksia.

13 ARTIKLA

Soveltaminen

1. Tadžikistanin tasavallan keskustulliviranomaiset ja Euroopan yhteisöjen komission toimivaltaiset yksiköt sekä tarvittaessa jäsenvaltioiden tulliviranomaiset vastaavat tämän pöytäkirjan soveltamisesta. Ne päättävät kaikista pöytäkirjan soveltamisessa tarvittavista käytännön toimenpiteistä ja järjestelyistä ottaen huomioon voimassa olevat tietosuojaa koskevat säännöt. Ne voivat suositella toimivaltaisille elimille muutoksia, jotka niiden käsityksen mukaan pitäisi tehdä tähän pöytäkirjaan.

2. Osapuolet neuvottelevat keskenään ja ilmoittavat sen jälkeen toisilleen yksityiskohtaisista soveltamista koskevista säännöistä, jotka on annettu tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

14 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Ottaen huomioon Euroopan yhteisön ja jäsenvaltioiden toimivalta, tämän pöytäkirjan määräykset

– eivät vaikuta sopimuspuolten muiden kansainvälisten sopimusten mukaisiin velvoitteisiin,

– on katsottava yksittäisten jäsenvaltioiden ja Tadžikistanin tasavallan välillä tehtyjen tai mahdollisesti tehtävien keskinäistä avunantoa koskevien sopimusten täydennyksiksi, ja

– ne eivät vaikuta komission toimivaltaisten yksiköiden ja jäsenvaltioiden viranomais-

ten väliseen sellaisten tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia aloja koskevien tietojen vaihtoon, jotka voivat olla yhteisölle hyödyllisiä.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tämän sopimuksen määräykset syrjäyttävät sellaisten kahdenvälisten keskinäistä avunantoa koskevien sopimusten määräykset, jotka jäsenvaltiot ja Tadžikistanin tasavalta ovat tehneet tai mahdollisesti tekevät, siltä osin kuin mainitut määräykset eivät ole sopuosoinnussa tämän pöytäkirjan määräysten kanssa.

3. Tämän pöytäkirjan soveltamista koskevissa kysymyksissä sopimuspuolet neuvottelevat keskenään ratkaistakseen asian tämän sopimuksen 79 artiklalla perustetussa yhteistyökomiteassa.